

ATLAS MRÁKŮ

David Mitchell

Mladá fronta

MLADÁ FRONTA

David Mitchell

ATLAS
MRAKU

Přeložila Jana Housarová

Cloud Atlas

First published in 2004 by Hodder and Stoughton

Copyright © by David Mitchell, 2004

Translation © Jana Housarová, 2006, 2012

ISBN 978-80-204-3441-8 (PDF)

David Mitchell

ATLAS MRAKŮ

Mladá fronta

Haně a jejím prarodičům

Tichomořský deník Adama Ewinga

Čtvrtek 7. listopadu

Na pustém pobřeží za indiánskou vesnicí jsem narazil na čerstvé stopy. Hnijícími chaluhami, mořskými kokosy a bambusem mne zavedly až ke svému původci, bílému muži s okázale pěstěnou bradkou, který s ohrnutými nohavicemi, vykasanou kazajkou a v ohromné čepici z bobří kožesíny nabíral čajovou lžičkou škvárovitý písek a prohlížel ho tak soustředěně, že si mne všiml, teprve když jsem na něho ze vzdálenosti deseti yardů zavolal. A tak se stalo, že jsem se seznámil s doktorem Henrym Goosem, lékařem londýnské smetánky. Jeho národnost mne nikterak nepřekvapila. Na žádné mapě nenaleznete místo tak bezútesné či ostrov natolik vzdálený, aby člověk uchýliv se tam nenarazil na Angličana.

Cožpak na onom opuštěném místě něco ztratil? Směl bych mu nabídnout pomoc? Doktor Goose zavrtěl hlavou, rozvázal kapesník a se zřejmou pýchou mi ukázal jeho obsah.

„Zuby, vážený pane, jsou sklovinové grály hledajících. Za dávných časů bývalo toto arkadické pobřeží hodovní síní kanibalů, tak, tak, právě zde silnější hltavě polykali slabší. A vyplivovali jejich zuby, jako bychom se vy nebo já zbavovali třeshňových pecek. Jenomže tyto moláry, pane, projdou transmutací ve zlato. A jak? Jistý felčar, který na Piccadilly vyrábí pro aristokracii zubní protézy, za lidské klofáky slušně platí. Jestlipak, vážený pane, víte, kolik vynese taková čtvrtina libry?“

Přiznal jsem se, že nevím.

„Nu, já vám do této věci jasno nevnesu, milý pane, neb jest to profesionální tajemství!“ Poklepal si prstem na nos. „Pane Ewingu, neznáte se náhodou s markýzou Grace z Mayfairu? Ne? Ono je to pro vás asi lepší, protože je to taková mátoha v sukních. Již pět let uplynulo od doby, kdy tahle baba zmalovaná pošpinila mé jméno obviněními, ano, což nakonec vedlo k mému vyloučení ze společnosti.“ Doktor Goose se zahleděl na moře. „Právě v oné temné hodině započalo mé putování.“

Vyjádril jsem své politování nad situací, v níž se doktor ocitl.

„Děkuji vám, pane, velice vám děkuji, avšak tyto zuby,“ pravil a zachrastil kapesníkem, „jsou mými anděli spásy. Dovolte mi, abych vám to osvětlil. Markýza nosí umělý chrup zhotovený oním zubařem. Až o příštích Vánocích ta navoněná nána zahájí ples velvyslanců, já, Henry Goose, ano prosím, já povstanu a prohlásím tak, aby to jeden každý slyšel, že naše hostitelka žvýká pomocí lidožroutských zubů! Dá se předpokládat, že mne sir Hubert vyzve k předložení důkazu. ‚Budto doložíte,‘ zaburácí ten neurvalec, ‚nebo vás žádám o satisfakci!‘ A já odvětim: ‚Důkaz, sire Huberte? Vždyť já sám jsem posbíral zuby pro vaši máti z plivátka v jižním Tichomoří! Zde, pane, mají své druhy!‘ a mrsknou jí ty zuby do mísy se želví polévkou. Tohle, pane, to bude zase *moje* zadostiučinění! Užvanění rozumbradové properou tu studenou markýzu ve svých plátcích a příští rok bude moci mluvit o štěstí, když dostane pozvánku alespoň na ples místního chudobince!“

Spěšně jsem se s Henrym Goosem rozloučil. Mám dojem, že to nemá v hlavě v pořádku.

Pátek 8. listopadu

V primitivní loděnici hned pod mým oknem pokračuje pod vedením pana Sykese práce na čelenní čnělce. Pan Walker, hospodský v jediné místní krčmě, je rovněž obchodník se stavebním dřívím a často se chlubívá léty strávenými jako stavitel lodí v Liverpoolu. (Jsem již sdostatek znalý etikety protinožců, pročez nechme tak nepravděpodobná fakta být.) Pan Sykes mi pověděl, že to bude trvat celý týden, než dostane *Věstkyně* „bristolský kabát“. Být sedm dní uvězněn u *Muškety* zní dosti neradostně, když si však vybavím bičování vodními přívaly, lkaní mořských ohlašovatelek smrti a muže padající přes palubu, zdá se mi má současná situace méně smolná.

Dnes ráno potkal jsem doktora Goose na schodech a společně jsme posnídali. U *Muškety* se ubytoval již v půli října, kdy se na brazilské obchodní lodi *Namorados* připravil z Fidži, kde v tamní misii provozoval své řemeslo. Nyní čeká na zpožděnou australskou tuleňářskou loď *Nellie*, která ho má dopravit do Sydney. V kolonii pokusí se dostat na plavidlo směřující do rodného Londýna.

Můj soud nad doktorem Goosem byl nespravedlivý a ukvapený. Člověk musí být cynický jako Diomedes, má-li uspět v mé profesi, cynismus však nedopřává zraku na rozlišení jemnějších ctností. Doktor je sice výstřední a za hlt portugalského *pisca* (nikdy přespříliš) své výstřelky s radostí popisuje, dovoluji si však tvrdit, že je to v této zeměpisné šířce jediný další gentleman na východ od Sydney a na západ od Valparaisa. Mohl bych mu dokonce sepsat doporučující dopis pro Partrigeovy v Sydney, protože doktor Goose a Fred jsou ze stejného těsta. Špatné počasí mi překazilo ranní vycházku, protože jsme se usadili u ohniště živeného rašelinou a hodiny nám v družném rozhovoru utíkaly jako minuty. Vykládal jsem obšírně o Tildě a Jacksonovi a zmínil jsem se o svých obavách ze zlaté horečky v San Francisku. Naše povídání stočilo se pak z mého domovského města k povinnostem notáře vykonávaným v Novém Jižním Walesu, odtud přes pijavice a lokomotivy na Gibbonse, Malthuse a Godwina. Zdvořilá konverzace patří k utišujícím prostředkům, jichž se mi na palubě *Zvěstovatelky* hrubě nedostává, a doktor je navíc skutečným polyhistorem. Mimo to je majitelem rozkošné armády šachových figurek vyřezávaných z velrybí kosti, které hodláme zaměstnat, dokud neodpluje *Zvěstovatelka*, nebo nepřípluje *Nellie*.

Sobota 9. listopadu

Vycházející slunce jasné jako stříbrný dolar. Náš škuner v zátoce vyhlíží žalostně. Na břehu leží na boku indiánská válečná kánoe. Ve sváteční náladě jsme s Henrym vyrazili na „Hodovní pláž“ a rozmarně jsme se poklonili služtičce, která dře pro pana Walkera. Ta zakaboněná dívka právě věšela prádlo a pranic si nás nevšímala. Má v sobě krapítek černé krve, protože se domnívám, že matka její je nejspíš spřízněná s lidmi z džungle.

Když jsme míjeli indiánskou vesnici, vzbudil naši zvědavost jakýsi bzukot a my se rozhodli zjistit, odkud přichází. Osada obehnána jest rozpadajícím se plotem z kůlů, takže dovnitř by se dalo vejít nejméně tuctem děr. Olysalá fena zvedla hlavu, už ani zubů neměla a vlastně umírala, takže ani neštěkla. Vnější pás chatrčí zvaných *ponga* (hliněné zdi, stropy z rohoží a větví) se krčil ve stínu „honosných“ příbytků, dřevěných staveb s vyřezávanými nadedvevními překlady a primitivními

verandami. Ve středu vesnice se právě odehrávalo veřejné bičování. Já s Henrym jsme byli jediní běloši, přihlížející indiáni se ale rozdělili do tří kast. Náčelník v plášti zdobeném ptačími pery spočíval na trůnu, zatímco nějakých třicet tetovaných příslušníků vyšší vrstvy spolu se ženskými a dětmi stálo hned vedle. Otroci, černější a umolousanější než jejich snědí páni a v počtu sotva polovičním, dřepěli v blátě. Jak hluboce zakořeněná, tupá letargie! Ti nešťastníci celí podobaní od neštovic a samý vřed od haki-haki sledovali výkon trestu, aniž reagovali jinak než oním bizarním jakoby včelím bzučením. Netušili jsme, zda zvuk onen vyjadřuje soucit či opovržení. Mistr exekutor byl učiněný Goliáš, jehož konstituce by zastrašila kdekterého opovážlivce. Každíčkový kousek muskulatury onoho divocha pokrývaly vytetované ještěrky – za jeho kůži by se nejspíš dala utržit pěkná sumička, ačkoli já bych ho o ni nebyl ochoten připravit ani za všechny havajské perly! Zubožený vězeň, na němž mnohá krutá léta ulpívala jako jinovatka, byl připoután ke konstrukci ve tvaru písmene A. Tělo se mu pod každým drásavým šlehnutím zachvělo, záda dávno se mu již změnila v pergamen pokrytý krvavými runami, apatická tvář jeho však vypovídala o vyrovnanosti mučedníka ocitnuvšího se již v Boží péči.

Přiznávám, že se mne s každým úderem biče zmocňovaly mdloby. Pak ale přihodila se prapodivná věc. Bičovaný divoch pozvedl hlavu, jeho oči si našly mé a on mi uštědřil podivně přátelský pohled! Jako by herec v královské lóži uviděl dávno ztraceného přítele, a aniž si toho ostatní diváci všimli, najevo mu dal, že ho poznává. Přistoupil k nám jakýs „maník“ tetovaný, máchl nefritovou dýkou a dal nám tak najevo, že zde nejsme vítáni. Dotázal jsem se, jakéhože zločinu se vězeň dopustil. Henry mi položil ruku na rameno. „Pojďte, Adame, moudrý muž nevstupuje mezi šelmu a její porci masa.“

Neděle 10. listopadu

Pan Boerhaave seděl uprostřed kamarily surovců, kteří požívali jeho plné důvěry, jako samotný Bůh Anaconda mezi slepýši. Jejich oslava dne Páně započala dole dřív, než jsem vstal. Šel jsem si pro vodu na holení a našel hospodu plnou námořníků čekajících, až na ně přijde řada u některé z těch ubohých indiánských dívek, které Walker vlákal do

pasti a uvěznil v improvizovaném bordelu. (Rafael mezi těmi nemravý nebyl.)

Přece nezakončím půst v nevěstinci. Henryho nevole vyrovnala se mé, proto jsme se vzdali snídane (pokojskou bezpochyby nutili, aby poskytovala i jiné služby) a vypravili jsme se do kaple vykonat pobožnost, aniž jsme pojedli.

Neušli jsme ještě ani dvě stě yardů, když jsem si se zděšením vzpomněl na tento svůj deník, který zůstal v mém pokoji na stole a byl tak na očích každému opilému námořníkovi, jenž tam vpadne. V obavách o jeho bezpečí (a rovněž o své vlastní, kdyby se dostal do rukou pana Boerhaava) jsem se vrátil, abych ho poněkud důmyslněji ukryl. Můj návrat doprovázelo hojné uculování, pročez jsem se domníval, že „vlk, o němž se mluví“, jsem právě já, leč pravý důvod zjistil jsem teprve, když dveře do svého pokoje jsem otevřel. Považte, v mé posteli se mezi kolena jakési přičmoudlé zlatovlásky tyčily medvědí hýždě páně Boerhaavovy *in flagrante delicto*! Domníváte se snad, že se ten čertovský Holanďan omluvil? Ani pomyšlení! Za poškozeného považoval sebe a hulákal: „Klidte se odsud, pane pisálku, nebo vám u všech č—ů ten váš prohnanej yankeeskej zobák rozrazím vejpů!“

Popadl jsem deník a dusal jsem po schodech dolů do vřavy rozpoutané rozchechtanými a vysmívajícími se bílými divochy. Walkerovi jsem si stěžoval, že platím za soukromý pokoj a že tudíž očekávám, že zůstane soukromým i v době mé nepřítomnosti. Ten mizera mi ale jen nabídl třetinovou slevu na „čtvrthodinový trysk na nejpůvabnější klisničce z celé stáje“! Zhnuseně jsem odvětil, že mám ženu a dítě a že bych raději zemřel, než abych svou čest a mravopoctnost pošpinil s nějakou podobanou děvkou. Walker přísahal, že mi „zmaluje fasádu“, jestli ještě jednou jeho nejdražší dcerunky nazvu děvkami. Jeden bezzubý slepýš se začal pošklebovat, a jestli prý ženu a dítě považuji za ctnost, pak: „Hahá, pane Ewingu, jsem desetkrát ctnostnější než vy!“ Čísí ruka pak na mne obrátila plný korbel sheogu. Dal jsem se na ústup, než bude tekutina nahrazena poněkud tvrdším střelivem.

Kostelní zvon svolával všechny bohabojné z Ocean Bay a já spěchal k místu, kde na mne čekal Henry, a snažil se zapomenout na sprostotu, jíž jsem byl před chvílí svědkem. V kapli to vrzalo jako ve starém sudu a počet členů shromáždění sotva přesahoval počet prstů na dvou rukou, žádný pocestný ale doposud nehasil žízeň v pouštní oáze s větší

vděčností, než s jakou jsme pobožnost onoho rána vykonali Henry a já. Lutheránský zakladatel odpočíval v pokoji na místním hřbitově již deset zim a žádný následovník si zde nenárokoval kapitánskou hodnost. Denominací místního oltáře tak byla snůška nejrozumnějších křesťanských vyznání. Úryvky z bible předčítala ta polovina kongregace, která toho byla mocna, a s Henrym jsme se zpěvem připojili k jedné či dvěma písním církevního kánonu, „šafář“ tohoto houfu, jakýsi pan D’Arnoq, stál pod skromným křížem a naléhal na mne a na Henryho, abychom se rovněž zúčastnili. Dbalý vlastního vykoupení z nedávné bouře jsem zvolil Lukáše, kapitolu osmou – *Přistoupili a probudili ho se slovy: „Mistře, Mistře, zahyneme!“ On vstal, pohrozil větru a valícím se vlnám; i ustaly a bylo ticho.*

Henry zarecitoval zvučným hlasem osmý žalm jako nějaký školený dramatický umělec – *Svěřuješ mu vládu nad dílem svých rukou, všechno pod nohy mu kladeš: všechen brav a skot a také polní zvířata a ptactvo nebeské a mořské ryby, i netvora, který se prohání po mořských stezkách.*

Žádný varhaník pak nezahrál *Magnificat*, to jen vítr hvízdal v komíně, žádný sbor nezapěl *Pane, propust’, jen raci křičeli, přesto se domnívám, že se Stvořitel necítil uražen. Připomínali jsme spíše rané křesťany starověkého Říma než nějakou pozdější církev skrytou pod nánosem tajemna a drahého kamení. Následovala společná modlitba. Farníci se *ad libitum* modlili za vymýcení plísň bramborové, spásu duše zemřelého dítěte, požehnání pro novou rybářskou loď et cetera. Henry poděkoval za pohostinství, kterého se nám, návštěvníkům, dostalo od křesťanů z ostrova Chatham. Já jsem se k němu připojil a ze své dlouhé nepřítomnosti poslal modlitbu i Tildě, Jacksonovi a tchánovi.*

Po bohoslužbě ke mně a k doktorovi přistoupil postarší „stěžeň“ oné kaple, jakýsi pan Evans, a co nejsrdečněji Henryho a mne představil své předobré choti (oba zakrývali hluchotu tím, že odpovídali pouze na dotazy, o nichž se *domnívali*, že byly vzneseny, a přijímali pouze ty odpovědi, o nichž se *domnívali*, že byly vysloveny – jest to trik, který si osvojil nejeden americký obhájce) a svým dvěma synům Keeganovi a Dyfeddovi. Pan Evans se nám svěril, že má ve zvyku každý týden pozvat pana D’Arnoqa, aby poobědval v jejich nedalekém domově, neboť kazatel přebývá až v Port Huttu, což je útes vzdálený několik mil. Jestlipak bychom se i my dva připojili a pojedli s nimi? Vzhledem k tomu, že jsem Henryho již stačil informovat o té Gomoře v hostinci *U Muškety*

a že nám oběma žaludky hrozily vzpourou, přijali jsme laskavost manželů Evansových s povděkem.

Půl míle od Ocean Bay v klikatém větrném údolí se usedlost našich hostitelů ukázala jako stavení skromné, leč odolné proti všem těm pekelným bouřím, které o nedaleké útesy drtily žebra tolika nešťastným plavidlům. Salon okupovala hlava obrovitého kance (stiženého pokleslou čelistí a tupým pohledem), kterého dvojčata ulovila v den svých šestnáctých narozenin, a hodiny po náměsícném dědečkovi – s mými kapesními hodinkami se rozcházely o pár hodin. Jisté je, že jednou ze skutečných hodnot dovážených z Nového Zélandu jest přesný čas. Oknem nakukoval indiánský podomek a prohlížel si návštěvníky svého pána. V životě jsem takového otrhance neviděl, pan Evans ale přísahal, že tenhle quarteron Barnabáš „je nejhbitější dvounohý ovčácký pes“. Keegan a Dyfedd jsou dva poctiví neotesaní mládenci znali především ovčích způsobů (rodina vlastní dvousethlavé stádo), ježto žádný z nich nedojížděl do „města“ (tak ostrované nazývali Nový Zéland) a nedostalo se jim žádného vzdělání s výjimkou otcovy výuky Písma svatého, podle něhož se naučili obstojně číst a psát.

Paní Evansová pronesla modlitbu a hned poté jsem okusil nejchutnější pokrm (neznehodnocený solí, červy a nadávkami) od večere na rozloučenou s konzulem Baxem a Partridgeovými v Beaumontu. Pan D'Arnoq nám vyprávěl o lodích, na nichž za deset let strávených na ostrově Chatham zastupoval kazatele, a Henry nás bavil příhodami o význačných i zcela neurozených pacientech, jimž v Londýně a v Polynésii prokazoval své dobrodiní. Za svou osobu jsem se pustil do popisování útrap, s nimiž se musí potýkat americký notář, má-li v Austrálii nalézt osobu obmyšlenou ze závěti sepsané v Kalifornii. Dušené skopové s knedlíkem jsme spláchli trochou piva, které pan Evans sám vařil a prodával velrybářům. Keegan a Dyfedd pak odešli dohlédnout na dobytek a paní Evansová se uchýlila ke svým kuchyňským povinnostem. Při Henryho otázce, zda na Chathamu pracují misionáři, si pan Evans vyměnil s panem D'Arnoqem pohledy a náš hostitel nám sdělil: „Nikoli, Maorové nemají pochopení, když jim my, *Pakeha*, kazíme Moriory přílišnou civilizací.“

Otázal jsem se, zda vůbec existuje zlo „přílišné civilizace“. Pan D'Arnoq odvětil: „Pokud na západ od Hornova mysu není Boha, pak tam rovněž neplatí, že všichni byli stvořeni sobě rovni, pane Ewingu.“ Pojmenování

jako Maorové a Pakeha jsem znal ze svého pobytu na Věstkyni, přál jsem si však zvědět, co znamená Moriorové. Můj dotaz otevřel Pandořinu skříňku minulosti a vyžádal si podrobné vyprávění o úpadku a rozkladu původních obyvatel Chathamu. Zapálili jsme si dýmky. Pan D'Arnoq hovořil bez přerušení ještě o tři hodiny později, kdy se soumrak snesl na kamenitou silničku a on se musel vydat na cestu do Port Hutt. Jeho příběh by na mou věru snesl společnost pera Defoeova či Melvillova a já ho na tyto stránky zaznamenám, jakmile se, dá-li Morfeus, řádně vyspím.

Pondělí 11. listopadu

Úsvit vlhký a zamračený. Záliv budí dojem slizu, počasí je však natolik přijatelné, že oprava Věstkyně může pokračovat, za což vzdávám Nep-tunovi dík. Zatímco píši, vytahují kladkou nahoru nový křížový koš.

Když jsme před chvílí s Henrym snídali, příběhl k nám celý vyplašený pan Evans a naléhavě mého přítele žádal, aby šel vyšetřit jednu osamělou sousedku, jakousi vdovu Brydenovou, kterou kůň shodil do slatiny plné kamení. Ošetřuje ji paní Evansová a obává se, že je život oné vdovy v nebezpečí. Henry popadl doktorský kufřík a bezodkladně vydal se na cestu. (Nabídl jsem se, že půjdu s sebou, pan Evans mne však požádal, abych tak nečinil, neb pacientka si prý vynutila slib, že kromě lékaře ji nikdo jiný nesmí v takovém stavu vidět.) Walker, který náš rozhovor zaslechl, prohlásil, že žádný příslušník mužského pohlaví už dvacet let nepřekročil její práh, takže „ta stará frigidní svině musí být v posledním tažení, když na sebe nechá šáhnout nějakýho šarlatána“.

Původ Moriorů z Rékohu (domorodý název ostrovů Chatham) zůstává doposud záhadou. Pan Evans vyjádřil přesvědčení, že jsou to potomci Židů vyhnaných ze Španěl, a poukázal přitom na jejich orlí nosy a pohrdlivě vykrojená ústa. Pan D'Arnoq dával přednost teorii, že Moriorové byli kdysi dávno Maory, jejichž kánoe ztroskotaly u těchto odlehlých ostrovů, a odvolával se na podobnosti jazykové i mytologické, což má logiku o větším počtu karátů. Jisté je, že po staletích či tisíciletích v odloučení žili Moriorové primitivním způsobem života jako jejich zbídačení bratrance ve Van Diemensově zemi. Lodní stavitelství

(krom hrubě pletených vorů užívaných k překonání úžin mezi jednotlivými ostrovy) a umění navigace u nich upadly v zapomnění. O tom, že po zeměkouli tvořené i jinými pevninami a vodami chodí jiné nohy, se Moriorům ani nesnilo. V jejich jazyce tak není výraz pro rasu a Moriorové znamenají prostě lidé. Nerozvinul se zde chov dobytka, neboť po ostrovech těchto neběhali žádní savci až do doby, kdy zde velrybáři záměrně vysadili prasata, aby si rozšířili jídelní lístek. V panenských dobách se Moriorové živili vším, co jim přišlo pod ruku. Sbírali mušle *paua*, potápěli se pro raky, vybírali z hnízd vejčka, harpunami lovili tuleně, sbírali mořské řasy a vyhrabávali larvy a kořínky.

Potud byli Moriorové pouhou místní variantou většiny pohanů halíčích se do lněných suknic a plášťů z ptačího perí, kteří se nevzdělání bílým mužem ztráceli kdesi uprostřed oceánu. Jejich unikátní tichomořská víra si však právem činí nárok na jedinečnost. Již odnepaměti hlásali příslušníci moriorské kněžské kasty, že kdožkoli prolíje lidskou krev, připraví se o vlastní *manu* – svou čest, majetek, postavení i duši. Žádný Morior by takové *personě non grata* neposkytl přístřeší, nepodal by jí potravu, nepromluvil by s ní a dokonce by na ni ani *nepohlédl*. Pokud vrah takto vyloučený ze společnosti vůbec přežil první zimu, dohnalo ho zoufalství a samota až ke komínu spojujícímu podmořskou jeskyni s povrchem, kde si vzal život.

Jen si to představte, nabádal nás pan D'Arnoq. Dva tisíce divochů (dle odhadu páně Evansova) dodržuje *Nezabiješ* slovem i skutkem a vytvořilo si i jakousi ústně tradovanou Magnu Chartu s cílem dosíci souladu jinde neznámého již šedesát století, to jest od okamžiku, kdy Adam okusil jablka ze Stromu poznání. Válka byla pro Moriory pojmem stejně neznámým, jako je pro Křováka dalekohled. Mír, nikoli pouhá přestávka mezi válkami, nýbrž tisíciletí nepomíjivého míru vládnou těmto odlehlým ostrovům. Kdo by popřel, že Rékohu leží blíže Moreově utopii než naše země pokroku ovládané princátky ve Versailles, Vídni, Washingtonu nebo Westminsteru lačnicími po válce. „Zde,“ krasořečnil pan D'Arnoq, „a pouze zde žila ona prchavá zjevení, ušlechtilí divoši z masa a krve!“ (Když jsme se později vraceli do hostince *U Muškety*, Henry se mi svěřil: „Nikdy bych kmen divochů zaostalých tak, že nedokáží hodit rovně oštěpem, nenazval ušlechtilými.“)

Sklo a mír stejně jako zrada projeví pod opakovanými údery svou křehkost. První ranou byla pro Moriory britská vlajka vztyčená ve

jménu krále Jiřího poručíkem Broughtonem z lodi Jeho Veličenstva *Chatham* v Skirmish Bay neboli Zátocí šarvátek právě před padesáti lety. O tři roky později se zmínky o Broughtonově objevu dostaly do Sydney a do Londýna a hrstka svobodných osadníků (k nimž se počítal i páně Evansův otec), ztroskotaných námořníků a „trestanců, kteří vedli s ministerstvem pro kolonie v Novém Jižním Walesu spor o podmínkách své internace“ se pustila do pěstování dýní, cibule, kukuřice a mrkve. Ty pak prodávali nuzným tuleňářům, takto druhé ráně moriorské nezávislosti, kteří zklamali naděje domorodců na prosperitu tím, že zbarvili příboj tulení krví. (Pan D'Arnoq ilustroval jejich zisky těmito počty – jedna kůže se v Kantonu prodávala za 15 šilinků a tihle tuleňáři průkopníci jich do každé lodi naložili přes dva tisíce!) Během pár let zbývali tuleni už jen na vzdálených skaliscích a i tuleňáři se vrhli na pěstování brambor, chov ovcí a výkrm prasat v takové míře, že se Chathamským ostrovům nyní přezdívá „zahrada Tichomoří“. Tito zbohatlíčtí statkáři čistili půdu vypalováním, takže to v rašelině celé roky doutnalo, pak následovala období sucha a bylo zaděláno na novou katastrofu.

Třetí ranou pro Moriorory byli velrybáři dožadující se v Ocean Bay, Waitangi, Owenze a Te Whakaru oprav a doplnění zásob. Kočky a krysy z jejich lodí se šířily jako morová nákaza a žraly ptáky hnízdící na zemi, jejichž vajíček si Moriorové cenili pro vysokou výživnou hodnotu. Nejrozumnější choroby, jež klátí lid tmavší pleti, kdykoli se k nim bílá civilizace jen přiblíží, zdecimovaly původní obyvatelstvo ještě víc.

Snad by všechny ty pohromy Moriorové byli přestáli, nebýt toho, že se po Novém Zélandě začaly šířit zprávy popisující Chathamské ostrovy jako zemi zaslíbenou s lagunami plnými úhořů, zátokami doslova vystlanými mušlemi a obyvateli, kteří nemají potuchy o boji ani o zbraních. K uším Ngati Tamy a Ngati Mutungy, dvou maorských klanů Taranaki Te Ati Awa (pan D'Arnoq nás ujistil, že maorská genealogie je v každé své větévce stejně složitá jako rodokmeny, kterých si tolik cení evropská šlechta, a každý kluk toho negramotného národa si může v mžiku připomenout prapradědovo jméno a postavení), dolehly pověsti slibující odškodnění za půdu zděděnou po předcích, o niž přišli v nedávných maorských válkách. Byli vysláni zvědové, kteří měli prověřit povahu a temperament Moriorů tím, že porušovali tapu a plenili posvátná místa. Moriorové tyto provokace snášeli jako náš Pán tím, že

„nastavovali druhou tvář“, a pachatelé oněch skutků se pak na Nový Zéland vraceli s tvrzením o zjevné zbabělosti Moriorů. Potetovaní maorští conquistadoři našli své loďstvo o jediném korábu v *Rodney* pod velením kapitána Harewooda, který na sklonku roku 1835 souhlasil, že za sadbové brambory, palné zbraně, prasata, velké množství česaného lnu a jedno dělo nadvakrát přeplaví devět set Maorů i s devíti válečnými kánoemi. (Pan D'Arnoq na zuboženého Harewooda narazil před pěti lety v jedné z krčem v Bay of Islands. Ten nejprve popřel, že by byl Harewoodem z *Rodney*, načež přísahal, že ho k přepravě domorodců donutili, nějak ale nedokázal vysvětlit, jakým způsobem se to stalo.)

Rodney vyplula z Port Nicholas v listopadu. Její pohanský náklad čítající pět set mužů, žen a dětí namačkaných při šestidenní plavbě v podpalubí plném výkalů a zvratků a trpících naprostým nedostatkem vody zakotvil v zálivu Wangatete v tak zuboženém stavu, že i Moriorové by své bojovné bratry pobili, *stačilo jen chtít*. Ti samaritáni se ale namísto toho, aby si pošpinili *manu* proléváním krve, rozhodli podělit se o tenčící se réhocké statky, ošetřovali nemocné a umírající navraceli zpět životu. „Maorové už na Rékohu byli i v minulosti,“ vysvětloval pan D'Arnoq, „vždycky ale zase odpluli, proto se Moriorové domnívali, že je i tito kolonisté nechají na pokoji.“

Velkorysost jejich byla odměněna ve chvíli, kdy se kapitán Harewood vrátil z Nového Zélandu s dalšími čtyřmi stovkami Maorů. Cizinci vznesli nárok na Chatham prostřednictvím *takahi*, maorského rituálu, který lze přeložit jako „přivlastnění si půdy jejím obcházením“. Starý Rékohu byl rozdělen a Moriorové zvěděli, že se stali maorskými nevolníky. Když se počátkem prosince asi tucet domorodců odvážil protestovat, Maorové je prostě rozsekali tomahavky. Prokázali, že jsou „v zlovestném umění kolonizace“ schopnými žáky Angličanů.

Ostrov Chatham má na východě rozsáhlou solnou bažinu Te Wanga tvořící lagunu. Jde téměř o jakési vnitrozemské moře oplodňované při vysokém přílivu oceánem, který se do laguny dostává „stydkými pysky“ u Te Awapatiki. Před čtrnácti lety svolali moriorští muži na toto posvátné místo shromáždění. Trvalo tři dny a cílem jeho bylo dobrat se odpovědi na následující otázku: Může prolítí maorské krve rovněž zničit *manu*? Mladší muži tvrdili, že zákon míru se netýká cizích kanibalů, o jejichž existenci neměli jejich předkové ani potuchy. Moriorové musejí zabíjet, nebo budou zabiti. Starší volali po usmíření, protože dokud

si Moriorové uchovají *manu*, jejich bohové a předci ochrání národ před zlem. „Obejměte svého nepřítele,“ nabádali starší, „tím mu zabráníte, aby vás udeřil.“ („Obejměte svého nepřítele,“ poznamenal Henry ironicky, „abyste líp ucítili jeho dýku ve vlastních ledvinách.“)

Onoho dne starší zvítězili, to však nic neznamenal. „Jestliže Mao-rové postrádali početní převahu,“ vykládal pan D’Arnoq, „získali výhodu tím, že udeřili první a učinili tak vši silou, jak by mohla z hrobů dosvědčit řada britských a francouzských nešťastníků.“ Ngati Tama a Ngati Mutunga také pořádali porady. Moriorští muži se vrátili ze shromáždění a čekala je nastražená léčka a noc plná zvěstev horších než nejstrašnější noční můra, jatka, hořící vesnice, plenění, muži a ženy naražení na řady kůlů na plážích, děti poschovávané v kdejaké díře, po jejichž stopách se hnali lovečtí psi a trhali je na kusy. Někteří náčelníci zabíjeli jen v takové míře, aby vyděšenému zbytku vštíplili poslušnost majíce na paměti zítřek. Ostatní tak zdrženliví nebyli. Na pláži Waitangi usekli padesáti Moriorům hlavy, pak je naporcovali, zabalili do listů bylin a upekli si je v ohromné peci vyhloubené v zemi i se sladkými brambory a hlízami jamu. Ani polovina Moriorů, kteří viděli poslední réhocký západ slunce, se nedožila prvního maorského východu. („Nyní nezbyvá již více než stovka čistokrevných Moriorů,“ povzdechl si pan D’Arnoq. „Britská koruna je *na papíře* zbavila jha otroctví, jenomže Mao-rové si z nějakých papírů pranic nedělají. Jsme vzdáleni týden plavby od guvernérova sídla a Její Veličenstvo na Chathamu nedrží žádnou posádku.“)

Zeptal jsem se, proč běloši Maory při onom masakru nezadrželi.

Pan Evans už přestal podřimovat a zdaleka nebyl tak nedoslýchavý, jak jsem se domníval. „Viděl jste, pane Ewingu, někdy maorské válečníky posedlé krví?“

Odvětil jsem, že nikoli.

„Ale určitě jste viděl žraloka, když ucítí krev, že?“

Připustil jsem, že ano.

„Tak to se moc neliší. Představte si, jak sebou v žraločích čelistech tlouče krvácející jehně. Co jsme měli dělat – zůstat na břehu, nebo se pokusit ty čelisti zastavit? Přesně takové jsme měli možnosti. Jistěže jsme pomohli těm nemnohým, kteří přišli k našim dveřím – náš ovčák Barnabáš je jedním z nich –, kdybychom však vyšli ven, už bychom se nevrátili. Nezapomínejte, že nás v oněch dobách bylo na Chathamu

sotva padesát. A Maorů celkem devět set. Spokojili se s Pakehou, pane Ewingu, námi ale opovrhují. Na to se nesmí zapomínat.“

Jaké z toho plyne poučení? Mír patří mezi hlavní ctnosti jen potud, pokud s námi záležitosti svědomí sdílejí i naši sousedé, a to i přesto, že ho náš Pán miluje.

Noč

Jméno D'Arnoq není *U Muškety* příliš oblíbené. „Bílej negr, takovej podvraťák,“ uplivil si přede mnou Walker. „Nikdo neví, co je to vlastně zač.“ Jednoruký ovčák Suggs, který ve výčepu doslova bydlí, přísahal, že náš známý je bonapartistický generál, jenž se zde v přestrojení skrývá. Jiný zase tvrdil, že je to Polák.

Ani výraz Moriorové tu nikdo nemá rád. Podroušený maorský mulat mi řekl, že si celou tu historku o domorodcích vymyslel ten starý bláznivý luterán a pan D'Arnoq káže to svoje moriorské evangelium jenom proto, aby ospravedlnil vlastní podvodné nároky na půdu Maorů, jediných právoplatných majitelů Chathamu, kteří na svých kánoích připlouvali a zase odplouvali už odnepaměti! James Coffee, chovatel vepřů, prohlásil, že Maorové prokázali bílému muži službu tím, že vyhladili jiný divoký národ a udělali tu pro nás místo, a dodal, že Rusové si podobným způsobem cvičí kozáky, aby místo nich „změkčili sibiřské kůže“.

Ohradil jsem se tím, že naším posláním by mělo být civilizovat černošské národy jejich obracením na víru, a nikoli jejich vyhlazováním, neboť i ony jsou dílem Stvořitelovým. Všichni v krčmě nad mým „sentimentálním yankeeským plácáním“ mávli rukama. „Ani ti nejlepší z nich nestojí za víc, než aby pošli jak prasata,“ vykřikl jeden. „Tihle černoši kapírujou jenom jedno evangelium a tím je svištění biče.“ A další dodal: „My Britové jsme ve své říši zrušili otroctví a tohle nemůže říct žádný Američan!“

Mohu dodat jen tolik, že Henryho postoj zůstal rozpolcený. „Po letech práce s misionáři mám sto chutí připustit, že jejich úsilí může agonii vymírající rasy jen o nějakých deset dvacet let prodloužit. Milosrdný oráč zastřelí věrného koně, který je příliš starý na to, aby mohl dál sloužit. A nemáme snad jako praví filantropové přímo povinnost

zmírnit utrpení těch divochů tím, že uspíšíme jejich zánik? Vzpomeňte na své indiány, Adame, vzpomeňte na všechny ty úmluvy, které vy Američani stále znovu a znovu porušujete a obcházíte. Nebylo by humánnější a určitě i čestnější ty divochy zlikvidovat a mít je konečně z krku?“

Kolik lidí, tolik pravd. Někdy koutkem oka zahlédnu hodnověrnější pravdu skrývající se ve vlastní nedokonalé formě, když se k ní však pokusím přiblížit, ukryje se hlouběji v trnité bažině nesouhlasu.

Úterý 12. listopadu

Náš kapitán Molyneux dnes poctil krčmu *U Muškety* svou vznešenou návštěvou, aby s mým domácím dohodl cenu za pět sudů nasoleného masa (celá záležitost dostala podobu oné hulvátské hry *trentuno*, v níž zvítězil kapitán). Ještě než se vypravil zpátky zkontrolovat postup prací v loděnici, požádal k mému nemalému překvapení Henryho o důvěrný rozhovor. Zatímco píši, oni dva se v Henryho pokoji stále ještě radí. Můj přítel byl upozorněn na kapitánovo despotické chování, přesto všechno se mi to nechce líbit.

Později

Vychází najevo, že kapitán Molyneux trpí zdravotními obtížemi, které by mohly narušit schopnosti, jež se od muže jeho postavení vyžadují. Proto Henrymu navrhl, aby se s námi plavil do Honolulu (strava a soukromá kabina *gratis*) a až do zakotvení převzal úkol lodního lékaře a osobního kapitánova léčitele. Přítel Henry mu vysvětlil, že měl v úmyslu vrátit se do Londýna, kapitán byl však neústupný. Henry mu příslibil, že celou věc zváží a rozhodne se do pátečního rána, na kdy byl stanoven odjezd *Věštčyně*.

Henry o kapitánově nemoci nemluvil a já se neptal, člověk ale nemusí být rovnou Aeskulap, aby si dal dohromady, že pan Molyneux je stížen pakostnicí. Diskrétnost slouží mému příteli ke cti. Ať už jakožto sběratel kuriozit působí jakkoli výstředně, jsem přesvědčen, že doktor Goose je příkladný lékař, a já z celé duše a možná trochu sobecky doufám, že na kapitánovu nabídku odpoví kladně.

Středa 13. listopadu

Uchyluji se ke svému deníku jako katolík ke zpovědníkovi. Mé modřiny dokazují, že to, co se událo během oněch pěti uplynulých hodin, nebyly žádné halucinace způsobené rozrušením, nýbrž skutečnost. Popíši nyní, co se mi dnes přihodilo, a přidržím se faktů co nejvěrněji.

Ráno Henry opětovně navštívil vdovu Brydenovou, aby jí upravil dlahu a přiložil čerstvý náčinek. Nechtěl jsem se oddávat nečinnosti, a proto jsem se rozhodl vystoupat na vysoký kopec Conical Tor severně od Ocean Bay, jehož úctyhodná výška slibovala nejlepší rozhled po „vnitrozemí“ ostrova Chatham. (Jakožto zralejší muž je Henry příliš moudrý na to, aby se vláčel po neprozkoumaných ostrovech obývaných lidožrouty.) Líně tekoucí potůček vlévající se do Ocean Bay mne zavedl mokřinatými pastvinami a úbočími pokrytými pahýly stromů do nedotčeného pralesa tak zpráchnivělého, prorostlého a neproniknutelného, že jsem se jím prodíral zavěšen v liánách jako nějaký orangutan! Náhle se spustilo krupobití, naplnilo les frenetickým bubnováním a stejně náhle skončilo. Zpozoroval jsem drozda černoprského s pery černými jako noc, jehož krotkost hraničila se směšností. Do zpěvu se pustil neviditelný tui, má roznícená představivost mu však přisoudila sílu lidského slova: „Oko za oko!“ vykřikoval a poletoval spleť pupenů, haluzí a trnů. „Oko za oko!“ Po vyčerpávajícím šplhání jsem poškrábán a podrápán dobyl vrcholek. Ani nevím, kolik mohlo být hodin, neboť jsem si předešlého večera zapomněl natáhnout kapesní hodinky. Neprůhledná mlha, která je na těchto ostrovech častým návštěvníkem (domorodý název Rékohu podle pana D'Arnoqa znamená „Slunce mlh“), s přibývajícím výškou klesala stále níže, takže panoráma, jímž jsem se mohl pokochat, netvořilo nic víc než vrcholky stromů ztrácející se v mženi. Vskutku ubohá odměna za všechnu mou námahu.

„Vrcholek“ Conical Toru tvořil kráter o průměru sotva větším, než že by přes něj kamenem dohodil, obklopující prohloubeninu, jejíž dno se skrývalo pod smutečným příkrovem stromů kopi. Bez lan a cepínu jsem se do průzkumu vůbec neměl pouštět. Váhavě jsem obcházel jeho okraj a hledal schůdnější cestu zpět do Ocean Bay, když tu náhle jsem se za děsivého praskání poroučel k zemi – lidská mysl se děsí prázdnoty a je navyklá ji zaplňovat přízraky, snad proto jsem nejprve zahlédl

hroživé kančí kly, pak maorského válečníka s kopím ve zdvižené ruce a s tváří, v níž se zračila odvěká nenávist jeho národa.

Byl to ale jen buřňák nechávající se unášet vzduchem jako plachetnice. Pozoroval jsem ho, jak mizí v průzračném oparu. Ocitl jsem se snad pouhý yard pod okrajem kráteru, k mému zděšení se mi ale půda pod nohama propadala jako mastný škraloup – nestál jsem na pevné zemi, nýbrž na jakémsi převisu! Zlomil jsem se v pase a v zoufalství jsem se zachytil několika stébel trávy. Ta mi však zůstala mezi prsty a já letěl dolů jako kámen hozený do studně! Vzpomínám si, jak jsem se s křikem řítíl vzduchem, do očí mne šlehaly větve, dělal jsem jeden přemet za druhým a trhal jsem si kabát na cáry; kyprá zem, tušení bolesti, naléhavá, nevyřčená prosba o pomoc, křoviny zpomalující avšak nezastavující můj pád, beznadějná snaha nabrat rovnováhu a konečně *terra firma* ženoucí se mi v ústrety. Dopad mne zbavil vědomí.

Ležel jsem v mlžných příkrývkách a prosluněných polštářích v San Francisku, v ložnici tolik podobné mé vlastní. Zakrslý sluha prohlásil: „Jsi opravdu hloupý chlapec, Adame.“ Vstoupila Tilda s Jacksonem, když jsem ale dával najevo radost, nevycházela z mých úst angličtina, nýbrž hrdelní štěkot jakéhosi indiánského kmene. Manželka i syn se za mne tuze styděli a nastoupili do kočáru. Pustil jsem se za nimi v touze odčinit celé to nedorozumění, jenomže kočár se mi ztrácel v dálce. Probudil jsem se v nekonečném tichu lesního příšeří. Pohmožděniný, tržné rány, všechny mé svaly a končetiny úpěly jako soudní síň plná nespokojených účastníků sporu.

Život mi zachránila poduška z mechu a rašeliny, která se v oné temné díře hromadila od druhého dne Stvoření. Andělé mne ochránili před frakturami, protože kdybych si zlomil byť pouze ruku či nohu, byl bych tam zůstal ležet neschopen se odtud dostat v očekávání smrti vinou živelů či čelistí divé zvěře. Postaviv se na nohy a zjistiv, jak hluboko jsem bez větší úhony zapadl (na výšku předního stěžně), děkoval jsem Pánu našemu za vysvobození, neboť *V soužení jsi volal a já jsem tě bránil, odpověděl jsem ti skryt v rachotu hromů.*

Mé oči přivykly šeru a tím se jim odkryl pohled zároveň nesmazatelný, děsivý i velkolepý. Z věčné temnoty se vynořila nejprve jedna, pak deset a potom stovka tváří vytesaných do kůry uctívači model, jako by jakýsi krutý čaroděj zaklel lesní duchy. Ten baziliščí klan nelze výstiž-

ně popsat! Jen cosi mrtvého může působit tak živě. Prsty jsem přejížděl po těch strašlivých obličejích. Byl jsem nepochybně prvním bělochem, který se kdy ocitl v tomto mauzoleu. Nejmladší rytina byla podle mne asi deset let stará, starší dendroglyfy – růstem stromů celé roztažené – ale do kmenů vyškrábali pohani, jejichž duchové opustili těla již v pradávných dobách. Taková starobylost prozrazovala ruku Moriorů páně D'Arnoqových.

Čas na tom začarovaném místě běžel a já přemýšlel, jak se odamtud dostat povzbuzován vědomím, že i autoři oněch stromových soch se z té díry musejí nějakým způsobem dostávat ven. Jedna stěna se zdála být poněkud méně příkrá než ostatní a popínavé rostliny nabízely jisté lanoví. Hotovil jsem se právě k výstupu, když k mým uším dolehlo prapodivné bzučení. „Kdo je tam?“ zvolal jsem (od neozbrojeného bělocha v pohanské svatyni poněkud ukvapené jednání). „Ukažte se!“ Ticho pohltilo má slova i jejich ozvěnu a vysmálo se mi. Nervozita ve mně vyvolala špatnou náladu. Původce bzučení jsem vysledoval v hejnu much kroužících kolem čehosi napíchnutého na ulomené větvi. Štouchl jsem do toho klackem a málem se mi obrátil žaludek, protože to byl kus smrdutých vnitřností. Chtěl jsem vzít nohy na ramena, povinnost mne však donutila ověřit si temné podezření, že tam skutečně visí lidské srdce. Nos a ústa jsem si zakryl kapesníkem a klackem jsem se znovu dotkl rozkládajícího se orgánu. Proběhl jím záchvěv, jako by byl živý, a po zádech mi přejela palčivá vlna. Jako ve snu (ale já nespál!) se ze svého neblahého úkrytu vynořil průsvitný mlok a vyrazil směrem k mé ruce. Zahodil jsem klacek a vůbec netuším, kam se to zvíře podělo. Krev mi zpěníla hrůza a uspíšila mé odhodlání utéct. Což se snáz napíše, než provede, ježto jsem znovu uklouzl a další pád z té závratně strmé stěny už mi napříště nemusí změkčit štěstí. Leč do skály byly vytesány stupínky a já z milosti Boží bez dalších nehod vylezl až k ústí kráteru.

Znovu jsem se ocitl v bezútěšně mlžném závoji a zatoužil po přítomnosti mužů téže barvy pleti, ano, dokonce i po hrubiánských námořnících od *Muškety*. Započal jsem sestup doufaje, že se tentokrát ubírám jižním směrem. Moje původní odhodlání ohlásit vše, co jsem viděl (pan Walker, konzul *de facto* když už ne *de jure*, by přece měl být informován o loupeži lidského srdce, že?), postupně sláblo. Ještě stále jsem se nerozhodl, co a komu povím. Představa, že Walker a jemu

podobní ty stromy pokácejí a dendroglyfy prodají nějakým sběratelům, se přičí mému svědomí. Možná jsem sentimentální, ale rozhodně nechci být původcem posledního násilí spáchaného na Moriorech.*

Věc

Když se Henry vrátil do hostince, na nebi již zářil Jižní kříž. Zdržela ho totiž spousta ostrovanů, kteří si s „lékařem vdovy Brydenové“ chtěli promluvit o svých revmatismech, kožních problémech a otocích. „Kdyby brambory platily to, co dolary,“ stěžoval si, „byl bych bohatší než sám Nabuchodonozor!“ Znepokojovala ho má (značně zestručněná) příhoda na Conical Tor a trval na tom, že mne musí prohlédnout. Ještě předtím jsem přemluvil indiánskou služebnou, aby mi nanosila vodu do vany. Koupel mne dala hodně do pořádku. Henry mi daroval kelímek balzámu na zanícené rány a nevzal si za něj ani cent. V obavách, že je to možná poslední příležitost si pohovořit s talentovaným lékařem (Henry má totiž v úmyslu nabídku kapitána Molyneuxe odmítnout), jsem mu vis-à-vis odhalil své obavy. Věcně mne vyslechl a zeptal se, jak často se mé záchvaty úzkosti opakují a jak dlouho trvají. Zalitoval, že nemá sdostatek času ani přístroj k určení konečné diagnózy, doporučil mi však, abych hned po návratu do San Franciska vyhledal specialistu na tropické parazity. (Nedokázal jsem se přimět k tomu, abych mu sdělil, že tam žádné takové lékaře nemáme.)

Ani jsem oka nezamhouřil.

Čtvrtek 14. listopadu

Vyplováme za ranního odlivu. Zase již dlím na palubě Věštkyň, nemožu však předstírat, že je mi to příjemné. V mé kajutě připomínající svými rozměry rakev jsou nyní uskladněny tři ohromné kotouče vlečných

* Otec mi o dendroglyfech nikdy nevyprávěl a dozvěděl jsem se o nich pouze způsobem popsáním v úvodu. Vzhledem k tomu, že Moriorové z ostrova Chatham již jako národ překročili hranici vymření, nelze se na nich již dopustit zrady. – J.E.

lan, které zaplňují celou podlahu a jež musím přelézat, chci-li se dostat na lůžko. Pan D'Arnoq (k Walkerově značné nelibosti) zásobovacímu důstojníkovi prodal půl tuctu soudků s nejrůznějším proviantem a štůček plachtoviny. Vstoupil na loď, aby dohlédl na jejich doručení, osobně převzal platbu a rozloučil se slovy Bůh vás provázej. V kajutě jsme se mačkali jako v lavoru, ježto však byl příjemný večer, vrátili jsme se na palubu. Pohovořili jsme o tom i onom, potřáslí jsme si rukama a pan D'Arnoq pak slezl na malou dvoustěžňovou plachetnici, v níž na něho čekali dva míšenci tvořící posádku.

Pan Roderick má pramalé pochopení pro mé naléhavé prosby, aby se překážející lana někam přemístila, protože (z níže uvedených důvodů) musí opustit svou soukromou kabinu a přestěhovat se do společné kajuty k obyčejným námořníkům, jejichž počet se rozmnožil o pět Kastilců „ukořistěných“ na španělské lodi právě kotvící v zátoce. Její kapitán byl zosobněním vzteku, k vyhlášení války *Věštyni* měl ale daleko – určitě by při tom dostal do nosu, protože řídil tu nejhorší kocábku. Mohl leda děkovat nebi, že mu kapitán Molyneux nepřetáhl další zběhy. Slova „směr Kalifornie“ svítí zlatem a všechny k sobě vábí jako lucerna můry. Těch pět nahradí dva dezertéry z Bay of Islands a lodníky, o něž jsme přišli v bouři, přesto naši posádce do plného počtu stále několik mužů chybí. Finbar mi svěřil, že chlapi na nové poměry nadávají, protože si kvůli panu Roderickovi nemohou otevřeně poklábosit u flašky.

Osud mi dopřál moc příjemné odškodné. Když jsem u Walkera vyrovnal lichvářský účet (nenechal jsem tomu ničemovi ani cent spropitného) a pustil se do balení svého lodního kufru, náhle vstoupil Henry a pozdravil: „Dobrý den, pane spolucestující!“ Bůh vyslyšel mé modlitby! Henry přijal místo lodního lékaře a já už v tom plovoucím chlívku nezůstanu bez přítele. Obyčejní námořníci jsou neuvěřitelně tupohlaví a namísto vděku, že bude po ruce doktor, který jim bude napravovat zlomeniny a kurýrovat nakažlivé choroby, člověk neslyší nic jiného než mrmlání: „Co sme zač, že musíme vízt dochtora, kerej ani nepřejde čeleň? Náká královská kocábka?“

Musím přiznat, že se mne poněkud dotklo, že kapitán Molyneux dopřál platícímu gentlemanovi jako já tak žalostnou kóji, když je všude kolem tolik pohodlných kajut. Mnohem důležitější je však Henryho slib, že jakmile vyplujeme na moře, soustředí své nevšední znalosti k určení původu mých obtíží. Zaplavil mne nepopsatelný pocit úlevy.

Pátek 15. listopadu

Vypluli jsme za rozbřesku, třebaže pátek je mezi námořníky považován za smolný den. (Kapitán Molyneux vrčel: „Samé pověry! Svátky a dalšími zatracenými serepetičkami ať se baví papeženci a staré baby, já tu ale jsem kvůli zisku!“) Henry ani já jsme se na palubu neodvážili, protože od jihu to pořádně foukalo, moře bylo rozbouřené a všichni námořníci měli plné ruce práce s plachtami. Již v noci byla loď jen těžko ovladatelná a dnes tomu není jinak. Polovičku dne jsme strávili pořádáním Henryho lékárny. Vedle moderního lékařského vybavení vlastní můj přítel několik učených svazků psaných v angličtině, latině a němčině. V truhlici má v uzavřených lahvičkách s řeckými nápisy celou škálu prášků. Různě je míchá a připravuje z nich tablety a masti. Okénkem v mezipalubí jsme vyhlíželi k poledni a pozorovali, jak se Chathamské ostrovy na zamračeném horizontu mění v inkoustově zbarvené skvrny, jenomže zmítání lodě je nebezpečné pro všechny, jejichž nohy si týden na břehu odvykaly houpání.

Odpoledne

Na dveře mé kajuty zaklepal Švéd Torgny. Překvapen jeho chováním jsem ho pozval dál. Usadil se na pyramidě lanová a tajněstkářsky mi zašeptal, že mi od skupinky přátel z lodi přináší nabídku. „Povězte nám, kde jsou nejlepší žíly, prozradte nám tajemství, které si vy místňáci necháváte pro sebe. My s chlapama bysme se postarali o sklizeň. Vy si budete pěkně hačat a od nás dostanete desátek.“

Chvilí mi trvalo, než jsem pochopil, že Torgny mluví o kalifornských nalezištích. Jakmile tedy *Věštkyně* dorazí k cíli, je na obzoru další hromadná dezerce a přiznávám, že mé sympatie jsou na straně námořníků. Torgnymu jsem poté přísahal, že nemám nižádné povědomí o ložiscích zlata, neboť má nepřítomnost trvá již celý rok, zdarma a s potěšením jim ale vyhotovím mapku onoho pověstného Eldorada. Torgny souhlasil. Vytrhl jsem stránku z tohoto deníku, načrtl jsem pláněk a zakreslil do něj Sausalito, Benecii, Stanislaus, Sacramento a podobně, když tu náhle ozval se škodolibý hlas: „To vypadá jako nějaké pokoutní plány, že, pane pisálku?“

Vůbec jsme si nevšimli, že k nám po kajutních schůdcích dolů přišel Boerhaave a klidně si otevřel dveře! Torgny poděšeně vykřikl a okamžitě vzal vinu na sebe. „Jaké obchody si to tady ráčíš domlouvat s naším pasažérem, ty stockholmská bradavice?“ pokračoval první důstojník. Torgny úplně oněměl, já se však nenechal zastrašit a tomu hulvátovi jsem řekl, že Torgnymu popisuji „krásy“ svého rodného města, aby si lépe užil dobu, kterou stráví po dovolení opustit loď na souši.

Boerhaave zvedl obočí. „Dovolené teď přidělujete vy? To jsou mi novinky. Když dovolíte, pane Ewingu, ten papír.“ Nedovolil jsem. Můj dárek určený pro námořníka nebude rekvírovat žádný Holanďan. „Velice se omlouvám, pane Ewingu. Torgny, převezmi *dar*.“ Nezbylo mi nic jiného než ho podat zdrcenému Švédovi. Pan Boerhaave přikázal: „Torgny, okamžitě mi vydej svůj dar, nebo budeš u všech čertů litovat dne, kdy jsi mámě vylez z [brk se mi ohnul při popisování jeho sprostot].“ Zahanbený Švéd poslechl.

„Jak poučné,“ poznamenal Boerhaave s pohledem upřeným na mé kartografické umění. „Kapitána potěší, až se dozví, že nešetříte námahou, jen aby si naši prašiví chlapi polepšili, pane Ewingu. Torgny, máš čtyřadvacetihodinovou hlídku na vrcholu stěžně. A bude osmačtyřicetihodinová, jestli tě někdo přistihne, jak něco jíš nebo piješ. Když budeš mít žízeň, můžeš pít vlastní ch-“

Torgny utíkal pryč, první důstojník však se mnou ještě neskončil. „Tyto vody jsou plné žraloků, pane pisálku. Drží se lodí a čekají, co dobrého jim moře přinese. Jednou jsem viděl, jak jeden takový sežral cestujícího. Stejně jako vy nedbal vlastní bezpečnosti a přepadl přes palubu. Slyšeli jsme, jak křičí. Velcí bílí se s večerí nimrají, pomaloučku ji žvýkají – kousnou tady, hryznou tamhle a ten mizernej h- byl naživu dýl, než byste věřil. Zamyslete se nad tím.“ Zavřel dveře kajuty. Stejně jako ostatní tyranové i Boerhaave byl pyšný na odpornosti, jimiž nechvalně proslul.

Sobota 16. listopadu

Osud mi připravil zatím největší nepříjemnost celé dosavadní cesty! Stín Old Rékohu postavil *mne*, jehož jediným desideratem je poklid a ohleduplnost, na pranýř podezřívání a pomluv! Vždyť jsem se

v žádném ohledu neprovinil ničím víc než křesťanskou důvěřivostí a neutuchající smůlou. Přesně na den měsíc uplynul od chvíle, kdy jsme odrazili od břehů Nového Jižního Walesu a já si zapsal tuto optimistickou větu: „Očekávám nudnou plavbu bez zvláštních událostí.“ Jaký výsměch! Nikdy nezapomenu na posledních osmnáct hodin, ježto mi ale nelze spát ani přemýšlet (a Henry už uleh), jediným únikem před nespavostí je postěžovat si na těchto účastných stránkách na Osud.

Včera večer uchýlil jsem se do své kajuty utahaný jako pes. Pomodlil jsem se, sfoukl lampu a kolébán nesčetnými zvuky ponořil jsem se do nehlubokého spánku, když tu se *uvnitř kajuty* ozval chraplavý hlas a vyděsil mne k bdělosti! „Pan Ewing,“ šeptal naléhavě, „nelekejte – pan Ewing – nic neděje, nekřičet, prosím.“

Nedobrovolně jsem vyskočil a praštil se hlavou o pažení. V záblescích žlutavého světla pronikajícího kolem netěsných dveří a světlíkem v boku lodi zahlédl jsem, jak se z hromady odvinul kus tažného lana, načež se mi zjevila temná postava, jako mrtvý přivolaný k poslednímu soudu. Temnotou připlula silná ruka a přikryla mi ústa dřív, než jsem stačil vykřiknout. Útočník sykl: „Nic neděje, vy v bezpečí, já přítel od pan D’Arnoq – vy znát on křesťan – ticho, prosím!“

Rozum konečně přemohl můj strach. V kajutě se neskrýval duch, nýbrž člověk. Pokud by mi chtěl podříznout krk kvůli klobouku, botám a krabici s notářským náčiním, už bych byl po smrti. A jestli byl můj věznitel černý pasažér, pak on a nikoli já byl v ohrožení života. Z jeho nevybroušeného projevu, nezřetelné siluety a zápachu jsem si dovodil, že tím černým pasažérem je indián, jediný na lodi s padesáti bělochy. Dobrá. Pomalu jsem přikývl naznačiv mu tak, že nebudu křičet.

Opatrně mne pustil. „Jmenuji Autua,“ zašeptal. „Vy znát, vidět mi, jo – vy mi líto.“ Zeptal jsem se ho, o čem to mluví. „Maori mi bičovat – vy vidět.“ Má paměť se přenesla přes bizarnost celé situace a já si vzpomněl na Moriora mrskaného „Ještěřčím králem“. Povzbudilo ho to. „Vy dobrá člověk – pan D’Arnoq povídat vy dobrá člověk – schovat mi u vás včera – já utíkat – vy pomoci, pan Ewing.“ Ze rtů mi splynulo záupnění a jeho ruka mi je hned znovu stiskla. „Když vy nepomoci – já smrtná potíže.“

Pravda pravdoucí, pomyslel jsem si, *a pokud se mi kapitána Molyneuxe nepodaří přesvědčit o vlastní nevinosti, stáhneš mne pěkně s sebou!* (Měl jsem na pana D’Arnoqa pořádný dopal a to stále ještě platí. Ať si ušet-

ří své „dobré důvody“ a nezúčastněné přihlížející ať nechá na pokoji!) Černého pasažéra jsem ujistil, že už „smrtné potíže“ má. *Věštkyňe* je obchodní loď a žádá „podzemní železnice“ pro uprchlé otroky.

„Já výborná námořník!“ přesvědčoval mne. „Vydělám cestu!“ Dobrá, dobrá, odpověděl jsem (plný pochyb o pravdivosti jeho tvrzení, že jest čistokrevným námořníkem) a nabádal jsem ho, aby se neprodleně vydal na milost kapitánovi. „Ne! Oni mi neposlouchat! *Plav domů, negře*, povídat a hodit mi do moře! Vy muž práva? Vy jít, mluvit a já zůstat, schovat! Prosím. Kapitán vás poslouchat, pan Ewing. Prosím.“

Marně jsem se ho snažil přesvědčit, že na soudním dvoře kapitána Molyneuxe se žádnému prosebníkovi nedostává méně přízně než Američanovi Adamu Ewingovi. Riskantní podnik tohoto Moriora je jeho vlastní věc a já se ho ani v nejmenším netoužil zúčastnit. Vzal mne za ruku a k mému zděšení mi do dlaně vtiskl rukojeť dýky. Jeho požadavek byl pádný a skličující. „Pak mi zabít.“ Se strašlivým klidem a přesvědčením si její hrot přitiskl na hrdlo. Řekl jsem mu, že zešlel. „Já ne zešlel, vy nepomocť, vy mi zabít, to stejné. To pravda, vy vědět.“ (Zapřísahal jsem ho, aby se krotil a mluvil potichu.) „Tak mi zabít. Říct ostatním, že já napadnout a vy mi zabít. Nestat se potravou pro ryby, pan Ewing. Umřít tady lepší.“

Proklínaje své svědomí jednou, zlý osud dvakrát a pana D'Arnoqa třikrát, jsem ho ze strachu, že ho někdo z posádky uslyší a vrazí sem, úpěnlivě prosil, aby zastrčil nůž a pro všechno na světě se schoval. Slíbil jsem, že za kapitánem zajdu při snídani, protože kdybych mu přerušil spaní, odsoudil bych rovnou celý podnik k nezdaru. Černého pasažéra to upokojilo a on mi poděkoval. Vklouzl zpět do hromady lan a ponechal mne před téměř nesplnitelným úkolem vymyslet, jak se domorodý černý pasažér dostal na palubu anglického škuneru, aniž se tím jeho objevitel a spolubydlící v kabině vystaví obvinění ze spiknutí. Divochovo oddychování mi říkalo, že usnul. Měl jsem sto chutí rozrazit dveře a volat o pomoc, jenomže v očích Božích bylo slovo – i slovo dané indiánovi – závazné.

Kakofonie praskajícího žebroví, kymácejících se stěžňů, napínajících se lan, třepotajících se plachtoví, kročejů po palubách, cupitajících krys, dusajících čerpadel, odbíjejících hodin, šarvátek a smíchu ozývajících se z ubikací, rozkazů, námořnických popěvek a Tethydney věčné říše – to vše mne ukolébávalo, zatímco jsem přemítal, jak nejlépe

přesvědčit kapitána Molyneuxe o své nevině v páně D'Arnoqově spiknutí (musím teď být mnohem ostražitější než kdy dřív a nedopustit, aby tento deník četly nepřátelské oči), když tu náhlý fistulový výkřik blížící se z dále rychlostí střely z kuše umlčela paluba pouhých několik palců od místa, kde jsem ležel.

Jak příšerná definitivnost! Ležel jsem otřesený a úplně ztuhlý. Zapomněl jsem dýchat. Zdáli i zblízka se ozýval halas, dupající nohy se sbíhaly a zazněl i poplašný výkřik: „Vzbudte doktora Goose!“

„Škoda, h- spadá z ráhnoví, teď mrtvý,“ zašeptal indián, když jsem chvátal zjistit příčinu rozruchu. „Vy nic nemoct, pan Ewing.“ Nakázal jsem mu, aby zůstal schovaný, a spěchal jsem ven. Myslím, že můj spolubydlící cítil, v jakém jsem pokušení využít této nehody a zradit ho.

Posádka stála kolem muže ležícího na břicho u základny prostředního stěžně. V rozkolísaném světle lucerny jsem poznal jednoho z Kastilců. (Přiznávám, že prvním pocitem byla úleva, že se nezabil Rafael.) Zaslechl jsem, jak Islandan povídá, že mrtvý v kartách vyhrál na svých krajanech přiděl kořalky a před nástupem na hlídku to do sebe všechno nalil. Henry přispěchal v noční košili s doktorským kufříkem. Poklekl vedle potlučené postavy, zkusil nahmatat pulz, pak ale zavrtěl hlavou. „Tenhle mládenec už žádného doktora nepotřebuje.“ Pan Roderick Kastilcovi stáhl boty a šaty, aby je pak mohl vydražit, a Mankin mrtvému přinesl jakousi třetířadou pytlavinu. (Pan Boerhaave odečte cenu pytlaviny z výnosu dražby.) Námořníci se do kajut a na jednotlivá stanoviště rozešli v tichosti. Všechny tato připomínka křehkosti života zasmušila. Henry, pan Roderick a já jsme zůstali a pozorovali zbylé Kastilce při katolických pohřebních obřadech za zesnulého krajana. Teprve pak zavázali pytel a se slzami v očích s bolestným *adios!* svěřili tělo hlubinám. „Tihle vznětliví Latinos,“ poznamenal Henry a podruhé mi popřál dobré noci. Zatoužil jsem mu svěřit své tajemství, držel jsem ale jazyk za zuby, abych přítele ušetřil spoluviny.

Vraceje se z onoho melancholického představení, zahlédl jsem v kuchyni záblesk světla. Spává v ní Finbar, aby „zahnal zlodějíčky“, ale i jeho probudil noční rozruch. Uvědomil jsem si s hrůzou, že můj černý pasažér možná už půldruhého dne nic nejedl a kdoví k jakým bestialitám může takového divocha dohnat prázdný žaludek. Můj čin by mohl nazítří svědčit v můj neprospěch, přesto jsem kuchaři řekl, že

mne o spánek připravuje veliký hlad, a dostal jsem od něho (za dvojnásobnou cenu zdůvodněnou nekřesťanskou hodinou) talíř kysaného zelí, klobásu a žemle tvrdé jak dělové koule.

Vrátil jsem se do kajuty. Divoch mi děkoval za laskavost a spořádal ten skrovný pokrm, jako by to byla mana nebeská. Nesvěřil jsem mu pravé důvody, tedy že čím plnější bude mít žaludek, tím méně pravděpodobné bude, že dostane zálusk na mne, a namísto toho jsem se ho otázel, proč se na mne tenkrát při bičování usmál. „Bolest silná, jo – ale příteli oči víc silné.“ Pověděl jsem mu, že o mně skoro nic neví a já že nevím nic o něm. Píchl prstem do oka sebe a pak mne, jako by toto jednoduché gesto všechno sdostatek vysvětlovalo.

Jak se noční hlídka pomalu krátila, vítr čím dál víc sílil. Lodní žebroví úpělo, bičované vody se přelévaly přes paluby. Zanedlouho mi začala slaná voda zatékat do kajuty. Řinula se po stěnách a kapala mi na přikrývku. „Měl sis vybrat sušší skryš než tuhle,“ zašeptal jsem, abych zjistil, jestli je můj černý pasažér vzhůru. „Bezpečí líp než sucho, pan Ewing,“ odpověděl a byl při tom stejně bdělý jako já. Zeptal jsem se, proč ho tehdy ve vesnici tak zuřivě tloukli. Rozhostilo se ticho. „Já moc vidět svět, já ne dobrá otrok.“ Abych v těch bezútešných hodinách zahlídl mořskou nemoc, nutil jsem svého černého pasažéra, aby mi o sobě vyprávěl. (Nemohu již skrývat svou zvědavost.) Jeho povídání v lámané angličtině bylo přerývané, mohu se tedy pokusit zde zaznamenat pouze jeho hlavní body.

S loděmi bělochů připlouvaly na Old Rékohu nejenom osudové rány, jak vyprávěl pan D'Arnoq, ale také zázraky. Jako dítě toužil Autua dozvědět se víc o oněch bledých bytostech pocházejících z míst, jejichž existence patřila za dědových časů do světa bájí. Tvrdil, že jeho otec byl mezi domorodci, na něž ve Skirmish Bay narazil výsadek kapitána Broughtona, a celé dětství prý znovu a znovu poslouchal tuhle historku: o *Velkém Albatrosu* veslujícím ranními mlhami; o jeho podivně opeřených a pospojovaných služebnících, kteří se otočení zády blížili ke břehu; o hatmatilce *Albatrosových* služebníků (snad ptačí řeč?); o jejich kouřovém dechu; o odporném porušování *tapu*, jež zapovídá cizincům dotýkati se kánoí (když se tak stane, plavidlo je považováno za prokleté a plavby neschopné, jako by do něho sekeru zatał); o prudké hádce, kterou to vyvolalo; o „křičících tyčích“, jejichž tajemný hněv

dokáže zabít člověka na druhém konci pláže, a o příkrývce modré jako moře, bílé jako oblaka a rudé jako krev, kterou vyvěsili na kůl předtím, než odveslovali zpátky k *Velkému Albatrosovi*. (Vlajku pak stáhli a věnovali ji náčelníkovi, který ji hrdě nosil, dokud ho neskolila krtice.)

Autua měl strýce Koheho, který se někdy kolem roku 1825 plavil na bostonské tuleňářské lodi. (Můj černý pasažér neví jistě, kolik je mu let.) Na takových plavidlech si Moriorů v posádce cenili, protože namísto válečného hrdinství získávali si réhoští mužové „ostruhy“ při lovu tuleňů a plaveckých výkonech. (Když chtěl mladý muž například požádat o ruku nevěsty, musel se ponořit až na mořské dno a vynořit se s krabem v každé ruce a s třetím v ústech.) Dlužno dodat, že nově objevení Polynésané jsou pro bezohledné kapitány snadnou kořistí. Autuu strýc se vrátil po pěti letech oděn v šatech *pakeha*, s náušnicemi v uších a skromným váčkem dolarů i *reálů*. Přivezl si podivné zvyky (mezi jinými i „kouřové dýchání“), ošklivé nadávky a příběhy měst a pozoruhodností pro Moriorů tak cizokrajných, že pro ně ani jejich jazyk nenacházel výrazy.

Autua přísahal, že se nalodí na první plavidlo opouštějící Ocean Bay a sám si ona exotická místa prohlédne. Strýc přesvědčil druhého důstojníka na francouzské velrybářské lodi, aby vzal desetiletého (?) Autuu jako plavčíka. Při svém zaměstnání na moři uviděl ledová loviště u Antarktidy, velryby proměněné v ostrůvky sedlé krve a pak sudy spermacetového oleje; v bezvětrných popelavých *Encantadách* lovil obrovské želvy; v Sydney uviděl impozantní budovy, parky, kočáry tažené koňmi, dámy v čepcích a zázraky civilizace; z Kalkaty do Kantonu převážel opium; v Batávii přečkal úplavici; před oltářem v Santa Cruz přišel v šarvátce s několika Mexičany o půlku ucha; přežil ztroskotání u Hornova mysu a viděl Rio de Janeiro, přestože tehdy nepřespál na břehu. A všude si všímal brutality, již rasy světlejší jaksí samozřejmě častují národy tmavší.

Autua se vrátil v létě roku 1835 jako zkušený asi dvacetiletý světooběžník. Měl v úmyslu se oženit s místní dívkou, postavit dům a obdělávat pár akrů půdy, jenomže jak vylíčil pan D'Arnoq, už o zimním slunovratu téhož roku se každý Morior, který nezahynul, stal maorským otrokem. Roky strávené v posádkách tvořených příslušníky všech národů Autuovi v očích vetřelců nijak nepřispěly. (Poznamenal jsem, jak špatně načasovaný byl tento návrat ztraceného syna. „To ne, pan

Ewing, Rékohu mne povolat domů, aby vidět její smrt a poznat pravda,“ odpověděl Autua a při posledních slovech si poklepal na hlavu.)

Autuovým pánem se stal Maor jménem Kupaka, který byl potetovaný obrazy ještěrek a svým vyděšeným zkroceným otrokům tvrdil, že přijel, aby je zbavil falešných model („Zachránili vás snad vaši bohové?“ vysmíval se jim Kupaka), aby jim očistil zaneřádný jazyk („Bičem vás naučím pravé maorštině!“) i potřísněnou krev („Incesty vám rozředily původní *manu*!“). Od té doby byly svazky mezi Moriory zapovězeny a veškeré potomstvo zplozené maorskými muži s moriorskými ženami bylo prohlášeno za Maory. První provinilci byli strašlivým způsobem popraveni a ti, co přežili, upadli do letargie, jakou plodí jen trvalé zotročení. Autua vymýtil kus půdy, zasil pšenici a choval pro Kupaku prasata, dokud si nezískal dostatek důvěry nutné k uskutečnění útěku. („Tajná místo na Rékohu, pan Ewing, soutěsky, jámy, jeskyně hluboko v lese Motoporoporo, že tam žádná pes nevychuchat.“ Předpokládám, že jsem spadl do jednoho takového tajného místa.)

O rok později ho chytili, jenomže tou dobou už byli moriorští otroci příliš vzácní, než aby byli bez rozmyslu popravováni. Maorové nižšího postavení se museli ke své značné nelibosti pachtit po boku vazalů. („To jsme se vzdali půdy našich předků na Aotearoa pro tenhle mizerný kus skály?“ stěžovali si.) Autua znovu utekl a během tohoto druhého období svobody se mu dostalo na několik měsíců tajného útočiště u pana D'Arnoqa. Nebylo o nic méně nebezpečné než jeho nynější azyl. V té době byl pokřtěn a obrácen na víru.

Kupakovi muži uprchlíka dostihli po půldruhém roce, tentokrát však vzal nedůsledný náčelník ohled na Autuovy schopnosti. Po kárném bičování jmenoval svého otroka osobním rybářem. Mladý Morior tak nechal uplynout další rok, když tu jednoho odpoledne objevil v síti vzácnou rybu jménem *moeeka*. Kupakově ženě pověděl, že tuto královnu mezi rybami může jíst pouze král, a ukázal jí, jak z ní pro manžela připravit pokrm. („Moc moc jedu, tahle moeeka, pan Ewing, jedna sousta, a vy spát a už nikdy nevzbudit.“) Ještě během hodokvasu vyklouzl Autua z tábora, ukradl svému pánovi kánoi a pádloval bezměsíční tmou napříč zčeřeným mořským proudem k opuštěnému ostrovu Pitt vzdálenému dvě námořní míle od Chathamu (v jazyce Moriorů je to ostrov Rangiauria, který je chován ve zvláštní úctě jakožto rodiště lidstva).

Štěstí stálo při mém černém pasažérovi, protože i přes počínající bouři bezpečně za úsvitu doplul a žádné kánoe ho nepronásledovaly. Ve svém polynéském ráji se živil divokým celerem, řeřichou, vajíčky, bobulemi, příležitostně uloveným mladým divočákem (oheň si dovolil rozdělat jen pod rouškou tmy nebo mlhy) a vědomím, že Kupaku konečně stihl zasloužený trest. Nebyla pro něho samota nesnesitelná? „V noci navštěvovat předci. Ve dne vyprávět ptákům pověsti o Maui a ptáci vyprávět mi pověsti moře.“

Uprchlík tak žil několik let až do minulého září, kdy v důsledku zimní bouře u útesu ostrova Pitt ztroskotala velrybářská loď *Eliza* plující z Nantuckeru. Všichni námořníci se utopili, jenomže náš rozmilý pan Walker, který pro snadno vydělanou guineu nikdy nelení, se přeplavil přes úžinu, aby zachránil náklad. Když objevil známky života a našel Kupakovu starou kánoi (všechny jsou zdobené jedinečnými řezbami), uvědomil si, že našel poklad, který by mohl jeho maorské sousedy tuze zajímat. O dva dny později se z pevniny k ostrovu Pitt vypravila velká družina pronásledovatelů. Autua seděl na pláži a pozoroval, jak připlouvají. Nejvíce ho překvapilo, že vidí i svého starého nepřítele Kupaku. Byl prošedivělý, ale živý až hanba a na celé kolo vyřvával válečné popěvky.

Můj nezvaný host zakončil vyprávění: „Ten jejich nenažraná pes ukrást *moeeka* z kuchyně a umřít. Maori ne. Jo, Kupaka mi bičovat, ale stará a daleko od domova a jeho *mana* už prázdná a umřelá. Maorům dělat dobře války a pomsta a svár, ale mír je zabít. Hodně jich vrací na Zéland. Kupaka nemoct, jeho země už nebýt. Poslední týden, pan Ewing, já vidět vy a vědět, vy zachránit. Já vím to.“

Hodiny čtyřikrát odbily a světlík v mé kajutě prozrazoval deštivý úsvit. Chvilku jsem spal, avšak mé modlitby, aby Morior s přicházejícím ránem zmizel, zůstaly nevyslyšeny. Zapřísahal jsem ho, aby předstíral, že se právě teď prozradil, a aby o našem nočním rozhovoru pomlčel. Dával najevo, že mi rozumí, já se však obával nejhoršího: indián se svým důvtipem nemůže s Boerhaavem porovnávat.

Po pochozí lávce došel jsem k důstojnické jídelně (Věstkyně vyhazovala jako mladý mustang), zaklepal a vešel. Pan Roderick a pan Boerhaave právě naslouchali kapitánu Molyneuxovi. Odkášlal jsem si a všem jsem popřál dobrého rána, na což náš rozmilý kapitán odvětil: „Mohlo by být lepší, kdybyste se odsud koukal pakovat!“

Úplně klidně jsem se zeptal, *kdy* že by si pan kapitán mohl najít čas a vyslechnout si informaci o tom, že se jakýsi indiánský černý pasažér právě vynořil v mé takzvané kajutě z hromady lan. V nastalém tichu kapitánova bledá zrohovatělá pokožka změnila barvu na růžovou připomínající rostbíf. Ještě než vybuchl vzteky, stačil jsem poznamenat, že onen černý pasažér tvrdí, že jest schopným námořníkem a svou cestu na lodi si přeje odpracovat.

Pan Boerhaave zahrnul kapitána předvídatelnými obviněními a zvolal: „Takové, kdo na holandských obchodních lodích pomáhají černým pasažérům, čeká stejný osud.“ Připomněl jsem mu, že plujeme pod anglickou vlajkou, a otázal jsem se ho, proč bych neustále už od čtvrtelního večera požadoval odstranění lan z kabiny a tím si „koledoval“ o prozrazení svého údajného komplotu, kdybych pod nimi sám černého pasažéra ukryl. Trefil jsem do černého, a to mne povzbudilo. Ujistil jsem kapitána Molyneuxe, že onen pasažér je pokřtěný a k tomuto krajnímu kroku se uchýlil ze strachu, že se proti němu obrátí bezbožný hněv jeho maorského pán, který přísahal, že svému otrokovi vytrhne játra z těla a ještě teplá je sní (malinko jsem svou verzi přikořenil).

Pan Boerhaave nadával: „Takže bysme tomu zat... negrovi snad měli být nakonec ještě vděční?“ Odpověděl jsem nikoli, onen Morior jen žádá, aby mu byla dána příležitost prokázat na *Věštkyni* svou cenu. Pan Boerhaave vyštěkl: „Černý pasažér je černý pasažér, i kdyby s-l stříbrné valouny! Jakže se jmenuje?“ Prohlásil jsem, že nevím, protože jsem s oním mužem nerozprávěl a bezodkladně jsem vyhledal kapitána.

Konečně promluvil i kapitán Molyneux: „Tvrdíte, že je *prvotřídní* námořník?“ Jeho zloba při vyhlídce na pár šikovných rukou, jimž nebude muset platit, polevila. „Indián? Kde se zaučil?“ Opakoval jsem, že jsem za dvě minuty nestačil o něm zvědět všechno, instinkt však že mi napovídá, že je to poctivý chlap.

Kapitán si pohladil bradku. „Pane Rodericku, doprovodte našeho cestujícího i s jeho instinktem a přiveďte toho jeho divocha k vratiplachtě.“ Hodil prvnímu důstojníkovi klíč. „Pane Boerhaave, mou pušku, když budete tak laskav.“

Druhý důstojník a já jsme učinili, jak nám bylo řečeno. „Dosti nebezpečné,“ upozornil mne pan Roderick. „Na *Věštkyni* platí jediný zákon, a to vrtochy starého pána.“ Jiný zákon, zákon jménem „svědomí“, se dodržuje *lex loci* tam, kam vidí Bůh, odpověděl jsem. Autua očekával

přelíčení v bavlněných kalhotách, které jsem zakoupil v Port Jacksonu (když se šplhal na palubu z páně D'Arnoqovy loďky, neměl na sobě nic než bederní roušku a náhrdelník ze žraločích zubů). Měl odhalená záda. Doufal jsem, že jeho tržné rány poslouží jako důkaz jeho odolnosti a že v hrudích přihlížejících vyvolají soucit.

Rozšířily se zprávy o možném povražení a většina námořníků se už shromáždila na palubě. (Můj spojenec Henry ještě spal, nic nevěda o mém ohrožení.) Kapitán Molyneux si Moriora přeměřil, jako by prohlížel mezka, a takto ho oslovil: „Pan Ewing, který nemá ponětí, jak ses dostal na palubu mé lodi, tvrdí, že se považuješ za námořníka.“

Autua odpověděl s odvahou a důstojností: „Jo, kapitáne, pane. Dva roky velrybářská loď *Mississippi* z Le Havru pod kapitánem Masperem, čtyři roky *Cornucopii* z Filadelfie pod kapitánem Catonem, tři roky východoindická společnost...“

Kapitán Molyneux ho přerušil a ukázal na Autuovy kalhoty. „Tohle jsi ukradl dole?“ Autua vycítil, že i já se ocitl před tribunálem. „Dal tento křesťanský gentleman, pane.“ Posádka se zadívala směrem, kterým ukazoval prst černého pasažéra, tedy na mne, a pan Boerhaave zaútočil na mezeru v mém opevnění. „Opravdu? A kdypak došlo k předání tohoto daru?“ (Vzpomněl jsem si na bonmot svého tchána: „Chceš-li oklamat soudce, předstírej zájem, chceš-li obalamutit celý soudní tribunál, předstírej nudu.“ A tak jsem sehrál vyjímání smítka z oka.) Autuova odpověď potvrdila jeho vnímavost: „Deset minut zpátky, pane, já žádné šaty a ten pán říkat, nahý je špatný, obleč tohle.“

„Jestli jsi skutečný námořník,“ pokračoval kapitán a ukázal palcem vzhůru, „tak se podíváme, jak umíš skasat tady naši nadbramovou plachtu.“ Autua zaváhal a zatvářil se zmateně a já si uvědomil, jak nesmyslně jsem vsadil na slovo indiána. On však jen odhalil past. „Pane, to ne nadbramová plachta, to vratiplachta, jo?“ Kapitán Molyneux chladně přikývl. „Tak laskavě skasej *vratiplachtu*.“

Autua vyšplhal křepce na stěžeň a já začal doufat, že ještě není vše ztraceno. Právě vycházející slunce svítilo nízko nad obzorem a nutilo nás přivírat oči. „Nabít a zalícit pušku,“ poručil kapitán panu Boerhaavovi, jakmile se Autua dostal za vratiráhno, „a na můj rozkaz pal!“

Nanejvýš důrazně jsem protestoval, že indián přijal Tělo Páně, kapitán Molyneux mne však okřikl, ať držím ústa, nebo poplavu zpátky na Chatham. Žádný americký kapitán by nikdy nikoho (ani černocho) tak

odporným způsobem neodpravil! Autua došplhal na nejvyšší ráhno a navzdory rozbouřenému moři ho přešel s dovedností opice. Islandan, zarputilý, věčný, úslušný a pilný chlapík, pozoroval rozvinutou plachtu a vyjádřil svůj obdiv tak, aby to všichni slyšeli: „Ten má na nohou místo prstů rybářský háčky, to vám povídám jako starej námořník.“ Byl jsem mu za to tak vděčný, že bych mu byl nejradši zlíbal nohy. Netrvalo dlouho a Autua skasal celou plachtu, což byl úkol obtížný i pro čtyři muže. Kapitán Molyneux pochvalně zabručel a nařídil panu Boerhaavovi, aby odložil pušku. „Tomu negrovi ale nezaplatím ani cent. Odpracuje si tady jízdenku na Havaj. Když se nebude ulejšvat, může tam pak podepsat normální smlouvu. Pane Rodericku, může se nastěhovat do kajuty po tom Španělovi.“

Popisováním všech událostí dne se mi úplně ztupilo pero. Už se také setmělo a není vidět.

Středa 20. listopadu

Silný východní vítr, slaný a vyčerpávající. Henry provedl prohlídku a přišel s vážným nálezem, nikoli však nejvážnějším. Mé potíže způsobuje parazit *gusano coco carvello*. Jde o endemický hmyz rozšířený pouze v Melanésii a Polynésii, vědci ho ale objevili teprve před deseti lety. Drží se v páchnoucích stokách Batávie, což byla bezpochyby vstupní brána mé infekce. Člověk ho spolkne a on pak putuje krevním řečištěm až do mozku, konkrétně do *cerebellum anterior*. (Odtud mé migrény a nevolnosti.) Když se usadí v mozku, vstoupí do gestační fáze. „Vy jste, Adame, realista,“ poučil mne Henry, „a proto dostanete neslazené pilulky. Jakmile se vylíhnou larvy, mění se mozek napadené oběti v cosi jako červy prolezlý květák. V důsledku uvolňování hnilobných plynů vylézají bubínky z uší a oči z důlků, až nakonec prasknou a s nimi se ven dostane mračno parazitárních spór.“

Tak zní můj rozsudek smrti, nyní však přichází na řadu odklad výkonu rozhodnutí a odvolání. Směs urussia alkali a orinockého man-ganu způsobí mému parazitovi kalcifikaci a lafrydická myrha ho rozloží. V Henryho „apatyce“ všechny tyto látky jsou, rozhodující je však zvolit přesné dávkování. Méně než polovina dramu zanechá *gusano coco* nedotčena, větší dávka pacienta v průběhu léčby zabije. Lékař

mne varuje, že když parazit hyne, jeho jedové váčky praskají a uvolňují svůj obsah, proto se nejspíš budu před úplným uzdravením cítit hůř.

Nařídil mi, abych o svém stavu ani nemukl, protože hyeny jako Boerhaave pasou po zranitelných a nevědomí námořníci mohou projevovat nepřátelství vůči chorobám, o nichž ničeho nevědí. („Kdysi jsem slyšel o námořníkovi, který asi týden po vyplutí z Macaa prodělal na předlouhé plavbě do Lisabonu lehký záchvat lepry,“ vzpomínal Henry, „a celá posádka se zasadila o to, aby toho nešťastníka hodili bez řečí přes palubu.“) Až budu v rekonvalescenci, rozhlásí, že pan Ewing má teplotu způsobenou změnou klimatu, a bude mne sám ošetřovat. Když jsem se zmínil o placení, protestoval. „Placení? Nejste přeci žádný hypochondrický hrabě s matracemi plnými peněz! Prozřetelnost vás přivedla právě do mé péče, neboť pochybuji, že by vás v celém blankytném Tichomoří dokázalo léčit více než pět lékařů! A tak tedy fuj poplatkům! Žádám jediné, Adame, a sice abyste byl poslušným pacientem. Užívejte laskavě mé prášky a zdržujte se v kajutě. Já se na vás přijdu po skončení poslední noční hlídky podívat.“

Doktor je nebroušený diamant nejvyššího lesku. Dokonce i teď mám v očích slzy vděku.

Sobota 30. listopadu

Henryho prášky působí jako skutečný zázrak. Vdechují cenné granulky ze slonovinové lžičky a v okamžení mne zalévá pocit zářivé radosti. Zbystřují se mi smysly, jakkoli mé údy stále znehybňují smrtící vody Léthé. Za nocí se ve mně můj parazit celý kroutí jako prstíček právě narozeného dítěte. Způsobuje mi záchvaty bolesti a zdají se mi oplzlé a ohavné sny. „To je jasná známka toho, že červík zareagoval na náš prostředek a snaží se schovat v cerebrálních hlubinách, kde se rodí naše fantazie. Skrývá se ale marně, drahý Adame, marně. My ho vypudíme!“

Pondělí 2. prosince

Ve dne je v kajutě jako v peci a tyto stránky mi skrápí pot. Tropické slunce mohutní a zaplňuje polední oblohu. Osmahlí muži pracují polonazí se slaměnými klobouky na hlavách. Plaňkování mokvá rozpáleným dehtem, který se lepí na podrážky. Zčista jasna se přizene průtrž mračen a stejně rychle ustane. Na palubě to zasyčí a v mžiku je zase suchá. Na hladině připomínající rtuť se pohupují portugalské válečné koráby, létající ryby okouzlují přihlížející a kolem *Věstkyně* krouží okrové stíny kladivounů. Před chvilkou jsem šlápl na oliheň, která se vymrštila až nad štítnici! (Očima i zobákovitým ústním otvorem mi připomněla tchána.) Voda, již jsme nabrali na Chathamu, má slanou příchuť a můj žaludek se bouří, pokud do ní nekápnu maličko brandy. Nehrajeme-li u Henryho nebo v jídelně šachy, odpočívám u sebe v kajutě a čekám, až mne Homér ukolébá pod vzdouvajícími se plachtami Athénanů k spánku.

Včera u mne zaklepal Autua, aby mi poděkoval za záchranu života. Prohlásil, že je mým dlužníkem (svatá pravda) až do okamžiku, kdy mi sám zachrání život (ať se tak nikdy nestane!). Otázal jsem se, jak se mu líbí nové povinnosti. „Líp než otročit Kupakovi, pan Ewing.“ Pak ale vypožoroval mé obavy, že by si nás někdo mohl všimnout a ohlásit to kapitánu Molyneuxovi, i vrátil se do společné kajuty a od té doby mne již nikdy nevyhledal. Přesně v tom smyslu mne Henry varoval: „Jedna věc je hodit černochovi kost, ale něco úplně jiného je se ho ujmout! Přátelství mezi rasami, Ewingu, nikdy nepřeváží náklonnost mezi věrným loveckým psem a jeho pánem.“

Za večerů jsme si s doktorem oblíbili procházky po palubě. Je příjemné jen tak dýchat chladnější vzduch. Člověku přecházejí oči ze světélkující hladiny a z přívalů hvězd na obloze. Minulého večera se posádka shromáždila na otevřené palubě, aby ve světle luceren připravila konopí na lana. Zákaz vzývání „nadpřirozena“ podle všeho neplatil. (Od oné události s Autuou bylo opovržení vůči „panu pisálkovi“ stejně jako ono hanlivé označení na ústupu.) Bentnail zazpíval deset strof o bordelech tak mizerných, že by odradily i nejchlípnějšího satyra. Henry se uvolil k jedenáctému verši (o Chlupaté Máně z báně), po němž zavládla ještě oplzlejší nálada. Další na řadě byl Rafael. Usadil se nebezpečně vysoko a neškoleným, o to však upřímnějším hlasem zazpíval:

Ó, Shenandoah, jak dlouho tebe nespatřím,
řeko má, johohou.

Ó, Shenandoah, tobě navždy věrný dlím,
spoutaný s tebou Missouri širokou.

Ó, Shenandoah, miluju dceru tvou,
i to místo za vodou.

Lod' volně pluje, vítr věje,
Plachta vlá, napjaté lanoví.

Missouri mocná řeka je,
Na kuráž pijme, dokud se plachta chví.

Ó, Shenandoah, tebe neopustím víc,
Tebe milovat budu až do skonání, vím.

Mlčení je od drsných námořníků pocta nade všechno učené velebe-
ní. Jak to, že Rafaelovi narozenému v Austrálii přirostla k srdci ame-
rická píseň? „Já nevěděl, že je americká,“ odpověděl nerudně. „Naučila
mě ji máma, než umřela. Je to jediná věc, která mi po ní zůstala. Zary-
la se mi do paměti.“ S nemluvnou odměřeností se vrátil k práci. Hen-
ry i já jsme znovu pocítili nepřátelství, jaké pracující vysílají směrem
k přihlížejícím zahalečům, a tak jsme je zanechali jejich dřině.

Když si pročítám zápis z 15. října, kdy jsem se poprvé během spo-
lečně sdílené *mal de mere* v Tasmánském moři

Dopisy ze Zedelghemu

Zámek Zedelghem
Neerbeke
Západní Flandry
29. VI. 1931

Sixsmithi,

ve snu jsem stál v obchodě s porcelánem nacpaném od podlahy až k vysokému stropu policemi plnými starožitností, kde by jich člověk jediným pohybem hned několik shodil na zem a rozbil na padrtě. Přesně to se také stalo, jen namísto řinčení se na čtyři doby rozezvučel majestátní akord v D dur, napůl violoncello, napůl varhanní vox celestis. Zápěstím jsem z podstavce shodil věcičku z dob dynastie Ming – es, všechny smyčce, nádherné, transcendentní, andělé slzeli. Načež jsem už záměrně strčil do figurky představující kravičku, další nota byla dojička, následována porcelánovým chlapečkem s rýčem – prostor zaplnily střepinové orgie, mou hlavu pak božské harmonie. Ach, jak nádherná hudba! Po očku jsem sledoval otce, jak počítá škodu, násada jeho pera se blýskala, tóny však musely znít dál. Věděl jsem, že když se té hudby zmocním, bude ze mne největší skladatel století. Ohyzdny Smějící se kavalír přistál na zdi a kolosálně rozezvučel celou bicí sekci.

Probudil jsem se ve svém apartmá v hotelu Imperial Western. Brewerovi výběrčí mi div nevyrazili dveře a na chodbě panoval řádný zmatek. Nepočkali ani, až se oholím – bylo to od těch surovců do nebe volající sprostáctví. Nedalo se dělat nic jiného než vyklouznout okénkem v koupelně, ještě než ten povyk přivolá ředitele, a ten zjistí, že onen mladý pán z dvěstětricetsedmičky nemá na zaplacení své nyní již dosti značné útraty. Jsem nucen bohužel přiznat, že útěk neproběhl úplně hladce. Odpadová roura se s hlukem týraných houslí uvolnila a tvého starého přítele shodila na zem. Pravou půlku mám celou modrou. Je zázrak, že jsem si nepřerazil páteř nebo se nenabodl na plot. Z toho je

třeba se poučit, Sixsmithi. Když jsi na suchu, nos s sebou co nejméně věcí a měj je v pevném zavazadle, které přečká pád na londýnskou dlažbu z prvního nebo druhého patra. Nikdy se nenechej ubytovat ve vyšším poschodí.

Ukryl jsem se v kavárně vtěsnané do ukoptěného kouta na nádraží Victoria a pokoušel jsem se zapsat hudbu ze snu o obchodě s porcelánem – nedokázal jsem se však dostat přes dva ubohoučké takty. Nejspíš budu muset napochodovat Tamu Brewerovi přímo do náručí, jen aby se mi všechno znovu vybavilo. Mizerná nálada. Obklopili mne nějakí divní patroni se zkaženými zuby a skřehotavými hlasy oplývající bezdůvodným optimismem. Strízlivím a přemýšlím, jak jediná zpropadená noc u karet dokáže člověku nezvratně poznamenat společenské postavení. Všichni ti příruční, taxikáři a hokynáři si nakřečkovali a do páchnoucích matrací nacpali víc půlkorun a třípencí, než na kolik si já, syn významného církevního hodnostáře, mohu kdy činit nárok. Měl jsem výhled do průchodu: ušlápnutí písaři se tudy hnali jako dvaatřicetinky v beethovenovském *allegro*. Jestli z nich mám strach? Kdepak, já mám strach z toho, že já jsem já. Zač stojí vzdělání, výchova a talent, když člověk nemá ani nočník, do něž by se vymočil?

Pořád tomu nemohu uvěřit. Já, absolvent Cambridge, se potácím na pokraji zkázy. Do slušného hotelu mne nepustí, abych jim nezaneřádl halu. V neslušném hotelu chtějí peníze na dřevo. Nesmím se ukázat v žádné herně na sever od Pyrenejí. Každopádně mám několik možností:

1) Pronajmout si za pár šupů pokoj v nějakém špinavém penzionu, vyžebrať nějakou tu guineu od Strýčka Cecila s. r. o., učit afektované slečinky stupnice a zahořklé staré panny prstoklad. Ale no tak! Kdybych dokázal před tupohlavci předstírat zdvořilost, ještě pořád bych mohl profesoru Mackerrasovi vytírat zadnici svými bývalými spolužáky. Ještě než to řekneš, tak ti povídám, že ne, nepoběžím za tatínkem s dalším *cri de coeur*. Jen bych tím potvrdil všechny jedovatosti, které o mne kdy prohlásil. To radši skočím z waterlooského mostu a nechám se pokořit mamkou Temží. To myslím úplně vážně.

2) Lézt za lidmi z koleje, mazat jim med kolem huby a nechat se pozvat na prázdniny. Problematické z týchž důvodů jako ad 1). Jak dlouho před nimi utajím prázdnou portmonku? Jak dlouho dokážu snášet jejich soucit a odolávat jejich talonům?

3) Zajít za bookmakerem – jenomže co když prohraju?

Rád bys mi teď asi připomněl, Sixsmithi, že si za všechno můžu sám, s tímhle středostavovským smetím ale na mě nechod' a zůstaň ještě chvíli na mé straně. Zřízenec oznámil nástupišti plnému lidí, že přípoj lodi odplouvající z Doveru do Ostende má třicet minut zpoždění. Byl to můj krupiér, který mne vyzýval, abych zdvojnásobil sázku, nebo nechal hry. Chce to být radši zticha, sklapnout a poslouchat – a heleme se, svět už se postará o roztržidění nejrůznějších nápadů, zvláště na špinavém londýnském nádraží. Dopil jsem mýdlovitý čaj a vykročil jsem přes celou halu směrem k pokladně. Zpáteční jízdenka do Ostende byla příliš drahá – ano, v tak sakramentské situaci jsem se ocitl –, takže to musela být obyčejná. Nastoupil jsem ve chvíli, kdy lokomotiva vyrazila pikolové *furioso*. Rozjeli jsme se.

Teď abych odhalil svůj plán inspirovaný článkem v Timesech a připilými fantaziemi rozvíjenými dlouze v apartmá hotelu Savoy. Jižně od Brugg žije v belgickém ústraní samotářsky anglický skladatel jménem Vyvyan Ayrs. Určitě jsi o něm nikdy neslyšel, protože jsi muzikantské budižkničemu. Přesto patří k těm vůbec nejvýznamnějším. Jako jediný Brit své generace odmítl okázalost, společenské formality, obhroublost i šarm. Od počátku dvacátých let kvůli nemoci nic nového nesložil – je napůl slepý a sotva udrží pero v ruce –, ale v recenzi na jeho *Secular Magnificat* (provedenou minulý týden v St. Martin) byla zmínka o šuplíku plném nedokončených skladeb. Představil jsem si, jak jedu do Belgie, přesvědčuji Vyvyana Ayrse, že mne musí zaměstnat jako svého tajemníka, přijímám jeho nabídku, že mne bude učit, propracovávám se na hudební nebe, získávám věhlas a jmění úměrné svému talentu, otec je nucen přiznat, že syn, jehož vydědil, je ten Robert Frobisher, největší britský skladatel své doby.

A proč ne? Žádný lepší plán nemám. Já vím, že teď bručíš a vrtíš hlavou, Sixsmithi, ale tuším také, že se usmíváš, a proto tě mám tak rád. Klidná cesta k pobřeží... předměstí bující jako rakovina, fádní pole, rozbahněný Sussex. Dover, to je naprostá hrůza plná bolševiků, rozeklané útesy, které jsou romantické asi jako můj zadek a mají i stejnou barvu. Poslední šilinky jsem v přístavu vyměnil za franky a najal jsem si kajutu na *Kentské královně*, prorezlé kocábce, která možná pamatuje krymskou operaci. Mladý stevard s hlavou jako brambora mne nedokázal přesvědčit, že si jeho bordó uniforma a nepřesvědčivý plnovous

zaslouží spopitné. Ohrnul nos nad mým zavazadlem a deskami na rukopisy – „To je moc rozumné, pane, že cestujete nalehko,“ – a nechal mne, ať se s tím špiním sám. Naprosto mi to vyhovovalo.

K večeri podávali kuře vysušené na troud, moučnaté brambory a napodobeninu claretu. U stolu mi dělal společníka pan Victor Bryant, nožíř ze Sheffieldu. Muzice nerozumí ani za mák. Téměř celou dobu mi vykládal o lžících, mé nenucené způsoby si vyložil jako zájem a okamžitě mi nabídl práci ve svém obchodním oddělení. Věřil bys tomu? Poděkoval jsem mu (s vážnou tváří) a přiznal jsem, že bych příbory raději spolykal, než abych je musel prodávat. Trojí mohutné zahoukání mlhových sirén, motory změnilo tón. Ucítil jsem, že loď odrazila od břehu. Vypravil jsem se na palubu, abych se podíval, jak mi Albion mizí v mživé tmě. Nemožnost návratu; důsledky mého činu řály do živého. R. V. W. v Orchestru mysli dirigoval *Mořskou symfonii. Plout dál a dál vstříc hlubinám, s lehkou myslí, ó duše, já s tebou a ty se mnou.* (Žádný zvláštní zájem jsem o to dílo neměl, do programu bylo ale zařazeno dokonale.) Severní moře mne roztřásl chladem, smáčelo mne od hlavy až k patě. Třpytivě temné vody mne vábily ke skoku. Nedbal jsem jich. Ulehl jsem brzy, listoval Noyesovými *Kontrapunkty*, naslouchal vzdáleným žestům strojovny a načrtl pasáž pro trombon s repeticí inspirovanou lodními rytmy, za mnoho ale nestála, a teď hádej, kdo u mne zaklepal. Stevard s obličejem připomínajícím bramboru. Skončila mu směna. Raději jsem mu dal víc než jen spopitné. Žádný Adonis, jen kost a kůže, ale na svůj původ docela vynalézavý. Pak jsem ho vyhodil a spal jsem jako zabitý. Část mého já si přála, aby ta cesta nikdy neskončila.

Ona ale skončila. *Kentská královna* vklouzla do Ostende, dámy pochybných mravů s ulámanými zuby hovíci si nad kalnými vodami, která jako by z oka vypadla Doveru. Brzy, brzičko zrána dunělo chrápání Evropy hluboko pod tubami. Poprvé jsem uviděl domorodé Belgičany vláčeající bedny, hádající se a *přemýšlející* ve vlámsčině, holandštině nebo čím to vlastně mluví. Bystře jsem si sbalil zavazadlo v obavách, že by se loď mohla vydat zpátky do Anglie a já byl stále ještě na palubě; nebo lépe řečeno v obavách, že bych to mohl dopustit. Z mísy v lodní kuchyni připravující jídla pro pasažéry první třídy jsem popadl něco k snědku a uháněl jsem po lávce ven z lodi, než mne dožene někdo v uniformě s lampasy. Vstoupil jsem na kontinentální makadam a zeptal jsem se celníka na cestu k nádraží. Ukázal na hekající tramvaj plnou podvyži-

vených dělníků, bída s nouzí. Déšť neděšť, šel jsem radši po svých. Držel jsem se tramvajových kolejí a procházel rakvovitými ulicemi. Ostende je celé tapiokově šedé a rezavě hnědé. Říkal jsem si, že Belgie je pitomá země a ještě větší blbost je sem utíkat. Koupil jsem si jízdenku do Brugg a vyšplhal jsem – nástupiště nikde, věřil bys tomu? – do prázdného zvetšelého vlaku. Přestěhoval jsem se do vedlejšího kupé, protože v tom prvním to nepříjemně čpělo, jenomže puch byl všude. Kouřil jsem cigarety vyžebrané na Victoru Bryantovi, abych trochu pročistil vzduch. Píšťalka výpravčího se ozvala včas, lokomotiva zabrala jako proktor stížený na nočníku dnou a dala se do pohybu. Brzy jsme si to docela bryskně hnali mlžnatou krajinou protkanou neudržovanými kanály a pokrytou sežehnutým nízkým porostem.

Jestli mi mé plány přinesou ovoce, Sixsmithi, budeš se moci zane dlouho také vypravit do Brugg. V takovém případě přijed' taky v tu nekřesťanskou hodinu, myslím v šest ráno. Ztrat' se v krřivčnatých uličkách, mezi slepými kanály, tepanými železnými branami, neobydlenými dvorky – mám pokračovat? Tak ti pěkně děkuju – podezřívavými gotickými štíty, střechami vysokými jak Ararat, cihlovými věžemi porostlými křovím, patry vystupujícími po středověkém způsobu do ulic, prádlem visícím z oken, rozvířených dlažebních kostkách, z nichž přecházejí oči, panáčky a panenkami na orlojích odbíjejících celou, ukopťenými hrdličkami a třemi nebo čtyřmi oktávami zvonů, některými zastřeny, jinými s jasným zvukem.

Vůně čerstvého chleba mne zavedla do pekárny, kde mi znetvořená žena bez nosu prodala tučet rohlíčků. Chtěl jsem jen jeden, pak jsem si ale řekl, že ta ženská má svých problémů až dost. Z mlhy vykodrcal vozík naložený hadry a kostmi a jeho bezzubý majitel na mne přátelsky promluvil. Nevěděl jsem ale, jak mu odpovědět. „Excusez-moi, je ne parle pas le Flamand.“ Rozchechtal se jako král všech škodolibých skřetů. Dal jsem mu rohlík. Měl ruku jako strupatý pařát. V chudinských čtvrtích (uličky páchly výkaly) pomáhaly děti matkám s pumpováním, plnily popraskané konve hnědavou vodou. Nakonec mne všechno to vzrušení přemohlo. Usedl jsem k odpočinku na schody větrného mlýna, který měl své dny již sečteny, přikryl jsem se a usnul.

Vzbudila mne jakási čarodějnice. Štouchala do mne svým koštětem a skřehotala něco jako: „Zie gie doad misschien?“, ale raději mne necituj. Blankytné nebe, hřejivé slunce, po mlze ani památky. Vstal jsem

z mrtvých a s mžouráním jsem jí nabídl rohlík. S nedůvěrou přijala, strčila si ho do zástěry na potom a se starobylým popěvkem na rtech se znovu pustila do zametání. Asi jsem měl štěstí, že mne tu neokradli. O další rohlík jsem se rozdělil s pěti tisíci holuby, při tom na mne závis-
tivě hleděl žebrák, takže jsem mu musel také jeden dát. Šel jsem zpátky cestou, kterou jsem nejspíš přišel. Za prapodivným pětiúhelníkovým oknem rovnala dívka se smetanově hebkou pletí africké fialky do mísy z broušeného skla. Dívky jsou zvláštním způsobem okouzlující. Někdy to musíš zkusit. Zaklepal jsem na sklo a francouzsky jsem se jí zeptal, jestli by byla ochotná mi zachránit život tím, že by se do mne zamilovala. Zavrtěla hlavou, na tváři se jí ale objevil pobavený úsměv. Otázal jsem se, kde bych našel policejní stanici. Ukázala kamsi za křižovatkou.

Muzikanta člověk pozná vždycky – i mezi policisty. Je to ten s nejšílenějším pohledem a nejrozcuchanějšími vlasy, na slovo skoupý hubeňour nebo žoviální tloušťk. Můj komisař mluvil francouzsky, hrál na anglický roh, patřil k místnímu opernímu spolku, slyšel o Vyvyanu Ayrsovi a laskavě mi nakreslil plánec cesty do Neerbeke. Zaplatil jsem mu za pochopení dvěma rohlíky. Zeptal se mne, zda jsem si nechal přivést svůj anglický vůz – jeho syn je prý celý pryč do austinů. Odpověděl jsem, že nevlastním automobil. Znepokojilo ho to. Jak se dostanu do Neerbeke? Žádný autobus, žádné železniční spojení a ta zatracená cesta je dlouhá pětadvacet mil. Napadlo mne, že bych si mohl na dobu neurčitou vypůjčit jeho bicykl. Přišlo mu to poněkud nezvyklé. Ujistil jsem ho o nezvyklosti svého poslání u mistra Ayrse, nejslavnějšího adoptivního syna Belgie (musí jich být tak málo, že by to dokonce mohla být pravda), konaného ve službách evropské hudby. Zopakoval jsem svou žádost. Naprosto nepravděpodobná pravda může člověku posloužit víc než sebepravděpodobnější lež a takový okamžik právě nastal. Onen počestný seržant mne odvedl do kumbálu, kde na své právoplatné majitele několik měsíců čekají ztracené věci (než si najdou cestu na černý trh), nejprve ale chtěl slyšet, co si myslím o jeho barytonu. Vychrlil na mne: „Recitar!... Vesti la giubba!“ z *Komediantů*. (Docela příjemný hlas, trochu hlouběji položený, musel by ale zapracovat na dýchání a vibrato znělo, jako když za scénou třesou plechem a předstírají hromobití.) Dal jsem mu pár rad a dostal jsem zapůjčeno kolo značky Victorian Enfield, šňůru, abych si mohl přivázat zavazadlo, potah na sedlo a zadní blatník. Popřál mi *bon voyage* a příznivé počasí.

Adrian nemohl nikdy pochodovat po cestě, po níž jsem vyjel z Brugg (je příliš hluboko ve skopčáckém území), přesto jsem pociťoval se svým bratrem jistou spřízněnost už jen proto, že jsem dýchal vzduch téže země. Plán připomíná středoanglické Fens, ale v horším stavu. Cestou jsem se posilňoval posledními rohlíky a zastavoval jsem u zbídačených chatrčí, abych vypil hrnek vody. Lidé tam toho mnoho nenamluvili, žádný ale neřekl: „Ne.“ Protože foukal protivítr a neustále mi padal řetěz, odpoledne řádně pokročilo, než jsem konečně dojel do Ayrsovy vesnice Neerbeke. Nemluvný kovář mi špačkem tužky do plánu dokreslil cestu na zámek Zedelghem. Pěšinka s proužkem zvonků a knice uprostřed mne zavedla kolem opuštěného penzionu až do kdysi vznesené aleje lemované italskými topoly.

Zedelghem je majestátnější než naše fara, jeho západní křídlo zdobí pár drolících se věžiček, panským sídlům Audley End nebo Capon-Trench ale nesahá ani po kotníky. Sledoval jsem dívku přejíždějící na koni kopeček s troskami buku na vrcholku. Projel jsem kolem zahradníka, který v zeleninové zahradě rozhazoval saze, aby se zbavil slimáků. Na nádvoří pucoval svalnatý sluha Morris Cowley. Jakmile mne zahlédl přijíždět, narovnal se a čekal. Na terase v pozadí tohoto vlysu seděl pod jakoby napěněnou vistárií v kolečkovém křesle muž a poslouchal rádio. Předpokládal jsem, že je to Vyvyan Ayr. Nejsnadnější část svého snu jsem měl za sebou.

Opřel jsem bicykl o zeď a sluhovi jsem řekl, že potřebuji hovořit s jeho pánem. Byl poměrně zdvořilý, zavedl mne k Ayrsovi na terasu a německy mu ohlásil můj příchod. Přestože z Ayrse zbyla pouhá slupka, jako by z něho nemoc vysála všechnu šťávu, poklekl jsem před ním na škvárovou pěšinku jako Parsifal před králem Artušem. Ouvertura se odehrála nějak takhle: „Dobrý den, pane Ayrsi.“

„Kdo k čertu jste?“

„Je mi nesmírnou ctí...“

„Ptám se, kdo k čertu jste?“

„Robert Frobisher, pane, ze Saffron Walden. Jsem, byl jsem studentem sira Trevora Mackerrase na koleji Caius a podnikl jsem celou tu dlouhou cestu z Londýna, abych...“

„Z Londýna na bicyklu?“

„Nikoli. Bicykl jsem si vypůjčil v Bruggách od jednoho policisty.“

„Opravdu?“ Odmlka. „To muselo trvat několik hodin.“

„Námaha s radostí vynaložená, pane. Jako když poutníci lezou na svatou horu po kolenou.“

„Co je to za volovinu?“

„Přál jsem si dokázat, že jsem skutečně vážný uchazeč.“

„Vážný uchazeč o co?“

„O místo vašeho tajemníka.“

„Zbláznil jste se?“

Tahle otázka je vždycky složitější, než se zdá. „Pochybují.“

„Podívejte, já jsem si žádný inzerát, že hledám tajemníka, nedával.“

„Já vím, pane, ale rozhodně ho potřebujete, i když o tom možná ještě nevíte. V Timesech vyšel článek a v něm se psalo, že kvůli své chorobě nemůžete komponovat. Já nemohu dovolit, abychom přišli o vaši hudbu. Je příliš drahocenná. A tak jsem tady, abych vám nabídl své služby.“

Nu, alespoň mne rovnou neodmítl. „Jak že se jmenujete?“ Zopakoval jsem mu to. „Jedna z Mackerrasových hvězdiček, co?“

„Upřímně řečeno, pane, nemohl mne ani cítit.“

Jak už jsi asi ke své škodě zjistil, umím pěkně pletichařit, když na to přijde.

„Opravdu? Jakkak to?“

„O jeho šestém koncertu pro flétnu jsem v univerzitním časopise napsal,“ maličko jsem si odkašlal, „že je to poplatné předpubertálnímu Saint-Saënsovi v jeho nejpřepíchanější podobě. Vzal si to osobně.“

„Vy jste *tohle* napsal o Mackerrasovi?“ Ayrs sípal, jako by mu někdo rozřezával žebra. „Tak na to dám krk, že si to vzal osobně.“

Dohra byla už jen krátká. Sluha mne zavedl do salonu, na zdi nudný Farquharson a ty jeho ovce a panáky obilí a ne moc povedená holandská krajinka. Ayrs zavolal manželku, paní van Outryve de Crommelynck. Ponechala si dívčí jméno, a kdo by jí to v tomto případě vyčítal? Paní domu byla chladně zdvořilá a zajímala se o mou rodinu. Odpověděl jsem popravdě, jakkoli jsem své vyloučení z Cambridge zahalil rouškou jakési neznámé choroby. O své současné finanční tísní jsem ani nehlesl – čím zoufalejší případ, tím zdráhavější bývá případný dárce. Dostatečně jsem je okouzлил. Dohodli jsme se, že mohu na Zedelghemu přinejmenším přespat. Ayrs si mne ráno proklepne a zváží mou nabídku.

U večere se ale neukázal. Můj příjezd se shodou okolností udál v době, kdy ho postihla pravidelná migréna, která ho dvakrát měsíčně

na den či dva uvěznuje v jeho komnatách. Má přehrávka se tak odkládá, dokud se mu neuleví, a můj osud je tak stále na vážkách. K aktivům třeba připsat, že ryzlink a humr *à l'américaine* se vyrovnaly čemukoli podávanému v Imperialu. Pobízeli jsem svou hostitelku k hovoru – myslím, že se cítila polichocena tím, kolik toho vím o jejím proslulém manželovi, a poznala mou skutečnou lásku k hudbě. A jedla s námi rovněž Ayrsova dcera, ona mladá krasojezdkyně, kterou jsem předtím zahlédl. Slečna Ayrsová je sedmnáctileté stvoření s nosánkem *retroussé* po své mamá a milující koně. Za celý večer jsem z ní nevymámil kloudného slova. Snad ve mně nevidí podezřelého anglického vyžírku pronásledovaného smůlou, který přijel jejího neduživého pana otce vylákat do světa pozdní slávy, kam ho nemůže následovat a kde není vítána?

S lidmi je to těžké.

Minula půlnoc. Zámek spí a já musím také.

Tvůj
R. F.

* * *

Zedelghem
3. VII. 1931

Telegram, Sixsmithi? Ty *blbouně*.

Už žádné neposílej, snažně tě prosím – telegramy budí pozornost! Ano, ještě stále jsem v zahraničí, ano, před Brewerovými pohůnky jsem v bezpečí. Dotaz mých rodičů týkající se místa mého pobytu roztrhej na kousíčky a hoď do řeky. Otec má „starost“, protože s ním chodí trást mí věřitelé, aby zjistili, jestli z rodinného stromu nespadne nějaká ta bankovka. Jenomže dluhy vyděděného syna se týkají jen a jen takového syna – věř mi, díval jsem se do zákona. Máti není „zoufalá“. Máti by mohl dohnat k zoufalství leda pohled na vysychající karafu.

Přehrávka se uskutečnila v Ayrsově hudebním salonku především po obědě. Žádný závrtný úspěch se mírně řečeno nekonal – stále ještě nevím, zda tu mám před sebou mnoho nebo jen pár dní. Připouštím, že když jsem usedl k Ayrsovu klavíru, přepadl mne jakýsi *frisson*. Tenhle orientální koberec, odřená pohovka, bretaňské skříně plné stojánků na noty, křídlo od Bösendorfera, zvonkohra, to vše bylo svědkem početí a zrození *Variací na matrošku* a písňového cyklu *Společenské ostrovy*.

Zabrnkal jsem na totéž cello, které poprvé rozeznělo *Untergehen Violinkonzert*. Když jsem uslyšel Hendricka, jak sem přivází svého pána v kolečkovém křesle, přestal jsem se hrabat v cizích věcech a otočil jsem se ke dveřím. Aysr ignoroval mé „opravdu doufám, že jste se zotavil, pane Aysri“ a nechal se sluhou otočit k oknu vedoucímu do zahrady. „Nuže,“ ozval se půl minuty poté, co jsme osaměli, „pusťte se do toho. Zaimponujte mi.“ Zeptal jsem se, co by chtěl slyšet. „To si musím zvolit i program? Zvládl byste *Tři slepé myši*?“

A tak jsem usedl k Bösendorferu a zahrál tu syfilitickou ztřeštěnost nazvanou *Tři slepé myši* ve stylu sarkastického Prokofjeva. Aysr na to neřekl ani slovo. Pokračoval jsem v jemnějším stylu Chopinovým Nokturnem F dur. Přerušil mne zaúpěním: „Pokoušíte se mi stahovat spodničku přes kotníky, Frobishere?“ Zahrál jsem jeho vlastní *Digrese na téma Lodovica Roncalliho*, než jsem ale stačil přehrát dva takty, nelslušně zaklel, praštil holí o zem a zvolal: „Sebeuspokojování má za následek slepotu. Tohle vás na univerzitě neučili?“ Nevšímal jsem si toho a skladbu jsem dohrál *note perfect*. Na závěr jsem vsadil na Scarlattiho 212. v A dur – *bête noire* plná arpeggií a akrobacie. Jednou nebo dvakrát jsem pohořel, já ale přece nedělal konkurz na místo sólisty. Když jsem dohrál, V. A. ještě stále pokyvoval hlavou do rytmu doznělé sonáty; ale možná že dirigoval rozostřené pohupující se topoly.

„Odporné, Frobishere, okamžitě se odsud klidte!“ by mne od něho zarmoutilo, avšak nijak zvlášť nepřekvapilo. Namísto toho připustil: „Něco z muzikanta ve vás *možná* je. Krásný den. Vyjděte si k jezeru a podívejte se na kachny. Potřebuji, hm, trochu času, abych se rozhodl, zda bych našel využití pro vaše... vrozené dary.“

Beze slova jsem odešel. Ten starý kozel o mne nejspíš stojí, avšak pouze budu-li vděčně dojemný. Kdyby mi peněženka dovolila odejít, najal bych si na cestu zpátky do Brugg taxi a celého toho dobrodružného nápadu bych se vzdal. Ještě za mnou zavolal: „Jednu radu pro vás, Frobishere. *Gratis*. Scarlatti byl cembalista, nikoli pianista. Šetřete výrazem a nepoužívejte pedál k prodloužení tónů, které nemůžete podržet prsty.“ Odpověděl jsem mu, že potřebuji, hm, trochu času, abych se rozhodl, zda bych našel využití pro jeho... dar.

Přešel jsem nádvoří, na němž zahradník s obličejem připomínajícím červenou řepu právě čistil fontánu zarostlou plevellem. Naznačil jsem mu, že potřebuji *pronto* mluvit s jeho paní – rozhodně nepatří mezi

nejbystřejší nářadí u nich v kůlně –, a on neurčitě mávl směrem k Nekerbeke a gestem napodobil držení volantu. Skvělé. Co teď? Že bych se šel mrknout na kachny, proč ne? Párečku bych mohl zakroutit krkem a pak je Ayrsovi pověsit do šatníku. Tak černou náladu jsem měl. Místo toho jsem před zahradníkem předvedl kachnu a zeptal jsem se: „Kde?“ Ukázal směrem k buku a jeho posunek říkal Běž tudy, je to na druhé straně. Vydal jsem se na cestu, přeskočil jsem zanedbaný rozhraničovací plůtek, než jsem ale dospěl na vršek, dohnal mne zvuk cválajícího koně a slečna Eva van Outryve de Crommelynck – od teď bude muset stačit prostě jen Crommelyncková, jinak nevystačím s inkoustem – přijížděla na svém černém koníkově.

Pozdravil jsem ji. Objížděla mne s okázalým mlčením jako královna Boadicea. „Dnes je velice vlhký vzduch,“ poznamenal jsem sarkasticky. „Skoro bych řekl, že bude pršet, nemyslíte?“ Neodpověděla. „Váš kůň má uhlazenější chování než vy,“ dodal jsem. Nic. Z polí se ozvala střelba a Eva musela uklidnit koně. Je to krasavec – koni se nedalo nic vyčíst. Zeptal jsem se na jeho jméno. Odhodila si z tváře černé lokny. „J’ai appelé le poney Nefertiti, d’après cette reine d’Egypte qui m’est si chère,“ a odvrátila se. „Ono to mluví!“ zvolal jsem a sledoval dívku cválající pryč, dokud se nezměnila v miniatúrku z Van Dyckovy idylky. Kanonáda se za ní nesla v elegantních parabolách. Obrátil jsem mušku zpátky na zámek Zedelghem a ostřeloval jsem Ayrsovo křídlo, dokud z něho nezbyly jen doutnající trosky. Pak jsem si vzpomněl, v jaké zemi jsem se to ocitl, a nechal jsem toho.

Za polámaným bukem se louka svažuje k okrasnému jezírku plnému kvákajících žab. Pamatuje lepší časy. Rozvrzaná lávka spojuje břeh s ostrůvkem a všude kvetou temně růžové lilie. Občas tam sebou mrskne zlatá ryбка a zatřpytí se jak nová mince hozená do vody. Střapaté kachničky mandarínské se kejháním dožadují chleba – žebráci v dokonale padnoucím obleku, skoro jako já. V člunu s kůlničkou stlučeném z podehtovaných desek hnízdí jiříčky. Ulehl jsem pod řadou hrušní – že by bývalý sad? – a jen tak jsem lelkoval, kteréžto umění jsem během své dlouhé rekonvalescence dovedl k dokonalosti. Zahaleč a pecivál se od sebe liší jako gurmán a žrout. Pozoroval jsem vzdušné blaženství párku vážek. Dokonce jsem slyšel jejich křídla – extatický zvuk, jako když papír pleská o paprsky kola. Sledoval jsem slepýše, jak prozkoumává miniaturní Amazonii kolem kořenů, u nichž jsem ležel. Nehlučný? Vůbec

ne. O mnoho později mne probudily první dešťové kapky. Kumulonimby dosahovaly kritické velikosti. Zpátky do Zedelghemu jsem letěl jako nikdy, jen abych slyšel, jak mi do zvukovodů proniká burácení, a na tváři pocítil úder prvních těžkých kapek jako kladívek xylofonu.

Než zazněl gong svolávající k večeři, měl jsem ještě čas převléknout se do své jediné čisté košile. Paní Crommelyncková omluvila manžela, že prý ještě nemá chuť k jídlu, a *demoiselle* že raději pojí o samotě. Nic mi nemohlo přijít vhod víc než tohle. Dušený úhoř, kerblíková omáčka, déšť bubnující do terasy. Na rozdíl od Frobisherů a většiny anglických domácností, které jsem poznal, neprobíhá zde stolování v tichosti a madam C. mi vyprávěla trochu o své rodině. Crommelynckové žijí na Zedelghemu už od pradávna, od dob, kdy ještě bývaly Bruggy nejrušnějším evropským přístavem (těžko uvěřit, ale tohle mi řekla), takže Eva je svrchovanou chloubou šestisetleté rodové linie. Připustil jsem, že pocituji k té ženě jisté sympatie. Řeční jako chlap a ze špičky vyřezané z nosorožčího rohu kouří cigarety vonící myrhou. Moc dobře si ale všímá, jestli jí z domu nemizí cennosti. Dokonce se zmínila, že mívali v minulosti potíže se služebnictvem a přistihli dokonce i jednoho či dva zchudlé hosty, jestli prý vůbec dokáží uvěřit, že se někdo může zachovat tak nepoctivě. Ujistil jsem ji, že mí rodiče zakoušejí stejná příkoří, a začal jsem vyzvídat ve věci své přehrávky. „O vašem Scarlattim prohlásil, že by se dal ještě zachránit. Vyvyan pohrdá chválou a odmítá ji přijímat i udělovat. Říkává, že když vás lidé chválí, nekráčíte vlastní cestou.“ Zeptal jsem se přímo, zda si myslí, že mne její manžel vezme. „Skutečně doufám, že ano, Roberte.“ (Jinými slovy počkej a uvidíš.) „Musíte pochopit, že se rozhodl již nikdy nenapsat ani notu. Působilo mu to velkou bolest. Kříšení naděje, že by mohl zase komponovat – takové riziko není snadné podstoupit.“ Téma bylo uzavřeno. Zmínil jsem se o svém setkání s Evou a madam C. prohlásila: „To bylo od mé dcery nezdvořilé.“

„Zdrženlivé,“ zněla má dokonalá odpověď.

Hostitelka mi dolila číši. „Eva má nepříjemnou povahu. Můj manžel se příliš nestaral, aby z ní vyrostla mladá dáma. Nikdy nechtěl děti. O otcích a dcerách se říká, že se bezmezně milují. U nás tomu tak není. Učitelé o ní tvrdí, že je svědomitá, ale uzavřená. Nikdy se nepokusila pěstovat hudbu. Často mívám dojem, že ji vůbec neznám.“ Dolil jsem nám a zdálo se, že se madam C. trochu vzchopila. „Tak to slyšíte, samé

stížnosti. Vaše sestry jsou jistě pravé anglické růže s dokonalými mrav-
vy, nemám pravdu, monsieur?“ Dost pochybuji, že by její zájem o fro-
bisherovské memsahiby byl skutečný, ženy se ale na mne rády dívají,
když hovořím, a tak jsem pro pobavení své hostitelky načrtl duchaplné
karikaturky svého odcizeného rodu. Vylíčil jsem nás tak vesele, až se
mi téměř zastesklo po domově.

Dnes, v pondělí ráno, se Eva uráčila s námi posnídat – bradenham-
skou šunku, vejce, chléb, všechno možné –, ovšem zahrnula matku ma-
lichernými výčitkami a mé dotazy odbývala mdlým *oui* nebo úsečným
non. Ayrsovi bylo o něco lépe a také jedl s námi. Hendrick pak odvezl
dívku do Brugg do školy – Eva zůstává přes týden ve městě u rodiny Van
Eelsů nebo tak nějak, jejíž dcery navštěvují stejnou školu. Celý zámek
vydechl úlevou, když Ayrsovův vůz opustil topolovou alej (známou jako
Mnišský chodníček). Tolik otravovala zdejší vzduch. V devět hodin
jsme se s Ayrsem odsunuli do hudebního salonku. „V hlavě mi drncí ta-
ková drobná melodie pro violu, Frobishere. Podíváme se, jestli se vám
to podaří zapsat.“ Udělalo mi to radost, protože jsem očekával, že za-
čnu spíš z nudnějšího konce – pořádáním hrubě nahozených rukopisů
a podobně. Pokud se mi hned první den podaří prokázat svou cenu jako
Ayrsovo plnicí pero, bude o můj úřad takměř postaráno. Posadil jsem se
za stůl, ořezal jsem si tužku tak, aby mohla okamžitě spustit, připravil
čistý list papíru a čekal, až začne diktovat noty pěkně jednu po druhé.
Náhle zařval: „Dá, dál Da-da-da dadyda-dydady, da! Máte to? Dá! Dady-
dá! Ted' přijde tišší pasáž – da-da-da-ddd-DÁ! DADADÁ!!!“ Máte to? Ten
starý osel si ze mne bezpochyby dělal legraci – chtít zapsat tohle jeho
vyřvávání bylo jako pokoušet se udělat partituru z hýkání tuctu oslů –,
jenomže po dalších třiceti vteřinách mi došlo, že nejde o vtip. Snažil
jsem se ho přerušit, byl však natolik soustředěný na svou tvorbu, že
si ničeho nevšiml. Propadal jsem stále většímu zoufalství, zatímco
Ayrsovi pokračoval dál a dál... Byl to beznadějný plán. Co jsem si to tam
na nádraží Victoria vymyslel? Sklíčeně jsem ho nechal přezpívat celou
skladbu s chabou nadějí, že bude-li mít dílo celé v hlavě, nebude pak
tak obtížné pořídit jeho přesný zápis. „Tak a hotovo!“ zvolal. „Stačil jste
to? Přezpívejte mi to, Frobishere, ať se přesvědčím, jak to zní.“

Zeptal jsem se ho, v jaké to bylo tónině. „*Pochopitelně* v b moll!“ Tak-
tové označení? Ayrsovi stiskl kořen nosu. „Chcete mi snad říct, že jste
mou melodii nezachytil?“

Neustále jsem sám sobě připomínal, že je to od něho naprosto iracionální. Požádal jsem ho, aby melodii mnohem pomaleji zopakoval a aby při tom přeřikával jednu notu po druhé. Následovala odmlka, která podle mne trvala snad tři hodiny a během níž se Ayrs rozhodoval, zda dá průchod svému vzteku. Nakonec si zmučeně povzdechl. „Čtyřsmi-
nový, který se po dvanáctém taktu mění na osmiosminový, jestli umíte do tolika počítat.“ Odmlka. Vzpomněl jsem si na své finanční potíže a kousl jsem se do rtu. „Takže si to pojďme projít od začátku.“ Blahosklonně shovívavá odmlka. „Připraven? Pomaloučku... Dá! Co je to za notu?“ Prožil jsem odpornou půlhodinu, kdy jsem musel hádat jednu notičku po druhé. Ayrs každou mou odpověď potvrdil unaveným přikývnutím, nebo odmítl zavrtěním hlavy. Madam C. přinesla do salonku vázu s květinami a já k ní vyslal pohled s žádostí o záchranu. Pak ale V. A. sám prohlásil, že to pro dnešek stačí. Když jsem prchal pryč, zaslchl jsem Ayrse, jak (schválně nahlas?) říká: „Je to zoufalství, Jocasto, ten kluk nedokáže zapsat ani nejjednodušší nápěv. To jsem se rovnou mohl dát k avantgardě a házet na papírky popsané notami šipky.“

Dole ve spojovací chodbě si hospodyně paní Willemsová stěžuje jakémusi neviditelnému pomocníkovi na déšť, vítr a věčně mokré prádlo. Je na tom lépe než já. Vždycky jsem manipuloval lidmi kvůli penězům nebo svým touhám, ještě nikdy ale kvůli střeše nad hlavou. Na tomhle práchnivějícím zámku to čpí plísní a houbou. Nikdy jsem sem neměl jezdit.

Tvůj
R. F.

P. S. Finanční „nesnáze“, jak případný výraz. Žádný div, že mezi chudinou je to samý socialista. Heleď, musím tě požádat o půjčku. Na Zedelghemu panuje naprostá volnost (zaplatť pámbu! Sklepník mého otce má lépe vybavený šatník než já), člověk si ale musí udržovat určitý standard. Vždyť já si už nemohu dovolit ani spropitné sloužícím. Kdyby mi zbyli alespoň nějakí zámožní přátelé, obrátil bych se na ně, pravda je ale taková, že nikoho takového nemám. Nevím, jak peníze pošleš, jestli telegrafem, telegramem, v balíčku nebo jinak, jsi ale vědec a nějak si poradíš. Jestli mi Ayrs řekne, abych odešel, tak jsem v rejži. Už to vidím, jak se až do Cambridge donese, že Robert Frobisher musel žebrot

cestou od svých hostitelů, když ho vyrazili, protože nezvládal práci. Ta ostuda by mne určitě zabila, Sixsmithi. Pro boha svatého, pošli mi okamžitě, kolik můžeš.

* * *

Zámek Zedelghem

14. VII. 1931

Sixsmithi,
chvála požehnanému Rufusovi, svatému patronu hladových sklada-
telů, chvála na výsostech, *amen*. Tvá poštovní poukázka došla v po-
řádku dnes ráno – svým hostitelům jsem tě vykreslil jako senilního
strýčka, který zapomněl na mé narozeniny. Paní Crommelyncková
potvrzuje, že mi ji banka v Bruggách proplatí. Složím na tvou počest
moteto a peníze ti vrátím, jen co budu moci. Mohlo by to být dříve, než
bys čekal. Temné mraky nad mými vyhlídkami mizí. Po mém prvním
ponižujícím pokusu o spolupráci s Ayrsem jsem se vrátil k sobě do
pokoje v nejhlubším zoufalství. Odpoledne jsem strávil sepisováním
svých nářků – prosím tě, spal to, jestli jsi to ještě neudělal – a zmítaly
mnou obavy o vlastní budoucnost. Vybavil jsem se do deště vysokými
botami a pláštěnkou a vypravil jsem se do vesnice na poštu. Ptal jsem
se sám sebe, kam mě osud ode dneška za měsíc asi zavěje. Zanedlouho
po mém návratu ohlásila paní Willemsová úderem do gongu podávání
večeře, když jsem ale přišel do jídelny, seděl tam Ayr sám. „To jste vy,
Frobishere?“ zeptal se s mrzutostí vlastní postarším mužům pokou-
šejícím se o ohleduplnost. „Jsem moc rád, Frobishere, že si tu můžeme
chvilíčku o samotě popovídat. Podívejte, ráno jsem na vás byl sprostý.
Jsem nemocný a bývám poněkud... přímočařejší, než by bylo vhodné.
Omlouvám se. Dejte tomuhle paličatému mizerovi zítra ještě šanci, co
vy na to?“

Pověděla mu snad manželka, v jakém stavu mne našla? Zmínila se
Lucille o mém napůl sbaleném zavazadle? Počkal jsem, až si budu jist,
že z mého hlasu nebude slyšet úleva, a velkodušně jsem mu řekl, že na
vyjádření vlastního názoru není nic špatného.

„Byl jsem k vašemu návrhu příliš odmítavý, Frobishere. Vydolovat
muziku tady z té kebuly nebude nic jednoduchého, naše spolupráce má
ale stejnou naději na úspěch jako každá jiná. Vaše muzikanství a cha-
rakter se zdají k té práci více než vhodné. Žena mi říkala, že jste se

dokonce pokoušel komponovat. Zkrátka a dobře, hudba je kyslíkem pro nás pro oba. S patřičným úsilím se tím nějak protlučeme a nakonec najdeme tu správnou metodu.“ Vtom zaklepala paní Crommelyncková, nakoukla dovnitř, bleskurychle odhadla atmosféru v místnosti, jak to některé ženy umějí, a zeptala se, zda si nechceme slavnostně připít. Ayrs se ke mně otočil: „To záleží tady na mladém Frobisherovi. Tak co povíte? Zdržíte se pár týdnů, z nichž může být pár měsíců, když všechno dobře půjde? A možná i déle, kdo ví? Musíte ale přijmout nevelký plat.“

Svou úlevu jsem vydával za radost, řekl jsem, že mi bude ctí, a nabídku platu jsem hned neodmítl.

„V takovém případě řekni, Jocasto, paní Willemsové, aby přinesla Pinot Rouge, ročník 1908!“ Připili jsme Bacchovi a múzám a okusili víno hutné jako krev jednorozce. Ayrsův sklep čítající nějakých šest set lahví patří k nejvybranějším v celé Belgii a zasluhuje krátkou odbočku. Válku a plenění skopčáckých oficírů, kteří si na Zedelghemu zbudovali velitelské stanoviště, přežil jen díky falešné zdi, kterou Hendrickův otec zakryl vchod, ještě než rodina uprchla do Gothenburgu. V zapečetěných bednách tam přečkala i knihovna a různé další neskladné cennosti (bývaly to klášterní klenby). Prušáci celou budovu ještě před uzavřením příměří důkladně vybrakovali, na sklep ale nepřišli.

Ustaluje se určitý pracovní řád. Ayrs i já jsme v hudebním salonku každé ráno před devátou, pokud mu to tedy všelijaké potíže a bolesti dovolí. Já sedím za klavírem, Ayrs na pohovce. Pokuřuje odporné turecké cigarety a pak zvolíme *modus operandi*, máme tři. „Revizní“ – požádá mne, abych prošel práci z předešlého dopoledne. Broukám, zpívám nebo hraju podle toho, o jaký nástroj jde, a Ayrs upravuje zápis. „Rekonstrukční“ znamená, že se probírám starými partiturami, zápisníky a kompozicemi – některé jsou starší než já – a hledám pasáž nebo kadenci, kterou si Ayrs matně pamatuje a chce ji zachránit. Úžasná detektivní práce. „Kompoziční“ je ze všech nejnáročnější. Sedím u klavíru a snažím se zachytit proud pokynů: „šestnáctinka, bé-gé; celá as – podržet na čtyři doby, ne, na šest – čtvrtové! Fis – ne ne ne ne fis – a... bé! Dá-dady-dady-dá!“ (Il maestro se už alespoň obtěžuje pojmenovávat noty.) Když je v poetičtějším rozpoložení, může to být i takhle: „Takže, Frobishere, klarinet je konkubína, violy jsou hřbitovná tisy, klavichord

je měsíc, tak... východní vítr nechť o šestnáct taktů dále zaduje ten a mollový akord.“

Jako u dobrého sklepníka (jakkoli si můžeš být jist, že jsem lepší než jen dobrý) je má práce z devíti desetin intuice. Někdy si Ayrš vyžádá umělecký posudek, něco ve smyslu: „Myslíte, Frobishere, že tenhle akord skutečně funguje?“ nebo: „Je tahle pasáž v souladu s celkem?“ Když řeknu ne, zeptá se mne, čím bych to nahradil, a jednou či dvakrát dokonce navrhovanou změnu použil. Člověk u toho vystřízliví. V budoucnu budou lidi tuhle muziku studovat.

V jednu hodinu je Ayrš vyčerpaný. Hendrick ho snese do jídelny, kde se k nám přidá paní Crommelyncková a ta děsná E., pokud je doma na neděli nebo na svátek. Odpolední horko Ayrš prospí. Já dál prohrabávám knihovnu, komponuji v hudebním salonku, pročítám v zahradě rukopisy (lilie bělostné, řebčíky královské, rudé dlužichy, hyacinty a všechno to kvete), na bicyklu projíždím pěšinkami kolem Neerbeke nebo se brouzdám loukami. Spřátelil jsem se s vesnickými psy. Běhají za mnou jak krysy za krysařem. Místní mi odpovídají na mé *goede morgen* a *goede middag* – vědí, že jsem hostem nahoře na kasteelu.

Po večeri všichni tři posloucháme rozhlas, pokud je v něm uspokojivý program, jinak jsou to nahrávky z gramofonu (stolní model His Master's Voice v dubové skříňce), zpravidla Ayršovy vlastní skladby dirigované sirem Thomasem Beechamem. Pokud máme hosty, přichází na řadu konverzace nebo trocha komorní hudby. Jindy po mně Ayrš chce, abych mu četl poezii, hlavně jeho milovaného Keatse. Šeptá verše spolu se mnou, jako by se jeho hlas opíral o můj. Při snídani mu předčítám z *Timesů*. I když je starý, slepý a churavý, mohl by vést vlastní univerzitní debatní kroužek, ačkoli jsem si povšiml, že jen zřídka nabízí alternativy k systémům, jimž se vysmívá. „Liberálnost? Ustrašenost boháčů“; „Socialismus? Mladší bratr věkem sešlého despotismu, po němž by rád převzal vládu“; „Konzervativci? Lháři z druhé ruky, jejichž doktrína o svobodné vůli je jejich největší podvod.“ Jaký druh státu by chtěl? „Žádný! Čím lépe organizovaný je stát, tím hloupější v něm žijí lidé.“

Přestože je strašně popudlivý, patří k oněm několika málo Evropanům, jimiž rád nechám inspirovat vlastní kreativitu. Z muzikologického hlediska je to muž dvou tváří. Jedna se ohlíží k úmrtnímu loži romantismu, druhá hledí do budoucna. A právě tento pohled chci následovat.

Pozorovat ho, jak využívá kontrapunkt a mísí valéry, znamená úžasným způsobem tříbit vlastní vyjadřovací prostředky. Za tu krátkou dobu tady na Zedelghemu jsem se naučil víc než za tři roky u trůnu toho osla Mac-kerrase a jeho komorního orchestru onanistů.

Přátelé navštěvují pana Ayrse a paní Crommelynckovou pravidelně. Běžně tu hosté stráví dva nebo tři večery v týdnu. Jednotlivci vracející se z Bruselu, Berlína, Amsterodamu či odjinud, známí z dob Ayrsova mládí na Floridě či v Paříži a starý dobrý Morty Dhondt s manželkou. Pan Dhondt vlastní v Bruggách i Antverpách dílny na broušení diamantů, vyjadřuje se mlhavě, zato tak činí v mnoha jazycích, vymýšlí složité mnohojazyčné slovní hříčky, které si žádají zdlouhavé vysvětlování, finančně podporuje různé slavnosti a s Ayrsem si pohrávají s metafyzikou jako s míčem. O paní Dhondtové platí totéž jako o paní Crommelynckové, jen asi desateronásobně víc – popravdě řečeno je to příšerná osoba, která předsedá Belgické jezdecké společnosti, sama řídí Dhondtovo bugatti a neustále se mazlí s pekinézem jménem Wei-wei, který víc než co jiného připomíná labutěnku. Ještě se s ní v mých dopisech určitě setkáš.

Příbuzenstvo je zastoupeno jen slabě. Ayrse byl jedináček a kdysi tak významná rodina Crommelynckových projevila až perverzní dar přidávat se v rozhodujících okamžicích války na nesprávnou stranu. Ti, kteří nestačili padnout v boji, přišli o majetek a ze světa je sprovodily choroby ještě dříve, než se Ayrse se ženou vrátili ze Skandinávie. Někteří zemřeli po útěku do zámoří. Někdy přijíždí na návštěvu stará guvernanka paní Crommelynckové nebo pár věchýtkovitých tetiček, vždycky se ale drží potichu v koutku jako staříčké věšáky.

Minulý týden se v druhý den migrény bez ohlášení zastavil dirigent Tadeusz Augustowski, Ayrsovův velký zastánce v rodném Krakově. Paní Crommelyncková nebyla doma, a tak přišla paní Willemsová celá nervózní za mnou a prosila mne, zda bych se proslulému hostu nevěnoval. Nemohl jsem ji zklamat. Augustowski mluví francouzsky stejně obstojně jako já, takže jsme strávili odpoledne společně na rybách a přeli jsme se o dodekafonistech. On si myslí, že jsou to do jednoho šarlatáni, kdežto já ne. Vyprávěl mi, co za války zažil s orchestrem, a pak jeden nepopsatelně oplzlý vtip, kde přijdou ke slovu i ruce, takže s ním budu muset počkat, až se zase uvidíme. Chytil jsem jedenáctipalcového pstruha a Augustowski ulovil obrovského jelce. Když jsme se za sou-

mraku vrátili, Ayrš byl vzhůru a ten Polák mu řekl, že má veliké štěstí, když zaměstnal někoho, jako jsem já. Ayrš zamumlal něco jako: „Docela ano.“ Okouzující lichotka, pane Ayrši. Paní Willemsová byla méně než *enchantee* našimi oploutvenými trofejemi, ale očistila je, osolila a udělala na másle, takže se na vidličce úplně rozplývaly. Když Augustowski nazítří ráno odjížděl, věnoval mi vizitku. Má v Langham Court apartmá, které užívá při svých londýnských pobytech, a pozval mne, abych u něho při příštím hudebním festivalu bydlel. Hurá!

Zámek Zedelghem není takové bludiště, jak se původně zdálo. Žádný dům Usherů. Západní křídlo se svými zavřenými okenicemi a s přehozy proti prachu, což je daň za modernizaci a údržbu východního, je popravdě v prachbídém stavu a obávám se, že si brzy vykoleduje zásah demoliční čety. Jednoho deštivého odpoledne jsem prozkoumal jeho komnaty. Katastrofální vlhkost, popadaná omítka visí v pavučinových hnízdech, myši, na ošlapaných schodech pod podrážkami kůže netopýří trus, štukové erby nad krby ohladil čas. Totéž venku – cihlové zdi potřebují nové spárování, na střeše chybějí tašky, na zemi se v hromadách válí popadané cimbuří, dešťová voda si vymlela ve středověkém pískovci koryta. Crommelynckovi zbohatli na konžských investicích, jenomže válku nepřežil ani jediný mužský sourozenec a skopčáci vybrakovali, co mohli.

Východní křídlo je ale docela pohodlná změt chodeb a místností, přestože jakmile se zvedne vítr, ve střeše to praská jako ve škuneru. Je tu náladové ústřední topení a primitivní rozvod elektřiny, který probíjí, takže když člověk sáhne na vypínač, dostane ránu. Otec paní Crommelynckové byl dostatečně prozíravý, aby svou dceru naučil podnikat s realitami. Ona teď pronajímá pozemky hospodářům z okolí a podle mého z toho celé sídlo jakžtakž utáhne. V dnešní době a při jejím věku by nad takovým výkonem člověk neměl ohrnovat nos.

Eva se chová pořád stejně namyšleně. Je odporná jako moje sestry, jen inteligentnější a o to nepřátelštější. Kromě své ušlechtilé Nefertiti má i další koníčky – trucovat a tvářit se jako umučený. Ráda dohání služebné k slzám, pak se vnese do místnosti a oznámí: „Už má zase záchvat brekotu, mamá, nemohla bys ji ukáznit?“ V mém případě zjistila, že nejsem tak snadný cíl, a tak se rozhodla proti mně vést „opotřebovací“ válku: „Papá, jak dlouho u nás pan Frobisher zůstane?“ „Papá, ty panu Frobisherovi platíš stejně jako Hendrickovi?“ „Jen jsem se ptala, mamá,

nevěděla jsem, že funkční období pana Frobishera je choulostivé téma.“ Vyvádí mne z míry, nerad to přiznávám, ale je to tak. Minulou sobotu jsem s ní měl znovu co do činění – „konflikt“ zní mnohem výstižněji. Vzal jsem si *Tak pravil Zarathustra*, Ayrsovu bibli, na kamenný můstek vedoucí přes jezero k ostrůvku porostlému vrbami. Bylo parné odpoledne. Dokonce i ve stínu jsem se potil jak ten vepř. Po deseti stránkách jsem měl pocit, že Nietzsche čte mne, a nikoli já jeho, a tak jsem raději pozoroval znakoplavky a čolky a v duchu si přehrával *Air and Dance* od Freda Deliusa. Florentsky přeslazená skladba, taková ta ospale letargická flétna v ní je ale docela působivá.

Probral jsem se až ve výkopu tak hlubokém, že jsem oblohu viděl jen jako úzký proužek ozařovaný záblesky jasnějšími než den. Střežily ho obrovské, hnědé zubaté krysy, které jen zavětrily pracujícího člověka, hned se ho chystaly rozsápat na kusy. Kráčel jsem dál, snažil se vypadat zámožně a držel se, abych se nedal v panice na útěk, a v tu chvíli jsem potkal Evu. „Co tady, ksakru, děláte?“ vyhrkl jsem na ni.

Vztekle mi odsekla: „Ce lac appartient à ma famille depuis cinq siècles! Vous êtes ici depuis combien de temps exactement? Bien trois semaines! Alors vous voyez, je vais où bon me semble!“ Její zloba byla téměř fyzická, jako kopanec do obličeje tvého poníženého dopisovatele. Vlastně jsem ji obvinil, že vstoupila na pozemek své matky. Nyní již úplně při smyslech jsem se jí začal omlouvat a vysvětlovat, že jsem se trochu zasníl.

Dočista jsem zapomněl na jezero. Vletěl jsem do vody jako úplný cvok! Pěkně jsem se namočil! Naštěstí tam bylo vody jen po pás a Bůh tak ušetřil Ayrsova předraženého Nietzscheho před koupelí. Když se Eva konečně přestala smát, řekl jsem, že mám velkou radost, když ji vidím dělat něco jiného než se kabonit. Odpověděla mi anglicky, že mám ve vlasech okřehek. Nemohl jsem si pomoci a blahosklonně jsem ocenil její jazykové schopnosti. „Udělat dojem na Angličana moc námahy nestojí,“ odsekla a odkráčela pryč. Pádná odpověď mne napadla až o hodně později, takže tenhle set vyhrála ona.

Ted' budu psát o knížkách a prachách a ty dávej dobrý pozor. Prohrabával jsem se knihami naskládanými ve výklenku u sebe v pokoji a narazil jsem na prapodivný potrhaný svazek. Chtěl bych, abys mi opatřil zachovalejší výtisk. Tady ten začíná až stranou 99, desky jsou pryč a vazba je celá rozprávaná. Pochopil jsem z toho, že je to deník san-

franciského notáře jménem Adam Ewing z cesty ze Sydney do Kalifornie. Je tady zmínka o zlaté horečce, takže předpokládám, že je to z roku 1849 nebo 1850. Ten deník podle všeho vyšel po autorově smrti a vydal ho (možná) Ewingův syn. Pisatel mi připomíná kapitána Delana z Melvillova *Benita Cerena*, slepého ke všem známkám spiklenectví – vůbec si nevšiml, že ten jeho spolehlivý doktor Henry Goose (sic!) je upír, který ho utvrzuje v hypochondrii, jen aby ho mohl pěkně pomaloučku otrávit pro peníze. V autentičnosti toho deníku je cosi zrádného – na skutečný deník se zdá být příliš obratně členěný a ani jeho jazyk nezní úplně hodnověrně –, jenomže kdo by se namáhal s paděláním něčeho takového a proč vlastně?

K mé velké zlosti to všechno v místě, kde se vazba utrhla, po nějakých čtyřiceti stránkách uprostřed věty končí. Prohledal jsem knihovnu skrz na skrz, jen abych našel zbytek té zlořečené knihy. Bezúspěšně. Rozhodně není v našem zájmu obracet pozornost páně Ayrsovu ani jeho ženy k jejich nekatalogizovanému bibliografickému bohatství, takže z toho mám hlavu v pejru. Mohl by ses zeptat Otto Jansche na Caithness Street, jestli o tom Adamu Ewingovi náhodou něco neví? Nedočtená kniha je jako neuzavřená milostná záležitost.

Přikládám seznam nejstarších vydání, která jsem v zedelghemské knihovně našel. Jak sám uvidíš, některé svazky pocházejí z úplného počátku 17. stol., takže mi dej jako obvykle co nejdřív vědět, kolik by za ně byl Jansch ochoten dát. Trochu toho starého skrblíka popíchni a nech se slyšet, že máme zájemce v Paříži.

Tvůj
R. F.

* * *

Zámek Zedelghem
28. VII. 1931

Sixsmithi,

je tu příležitost k malé oslavě. Právě přede dvěma dny jsme s Ayrsem dokončili první společné dílo, krátkou symfonickou báseň *Der Todtenvogel*. Když jsem tu skladbu vyhrabal, bylo to jakési bezduché zpracování starého germánského hymnu, uvízlého v důsledku Ayrsova slábnoucího zraku jaksi na mělčině. Naše nová verze je úchvatně živočišná.

Vypůjčuje si ozvěny z Wagnerova *Prstenu*, pak téma rozměľňuje do přízračné stravinštiny strážené sibiľánskými duchy. Strašidelné, rozkošné, přál bych si, aby sis to mohl poslechnout. Končí to flétnovým sólem, tentokráté žádný třepotavý flautismus, nýbrž pták smrti z názvu proklínající prvorozené stejně jako ty posledně narozené.

Včera nás znovu na cestě z Paříže navštívil Augustowski. Přečetl si notový zápis a zahrnul skladbu chválou, jako když topič hrne uhlí do kotle. Taky si to zaslouží! Je to nejpovedenější poválečná symfonická báseň, jakou znám, a řeknu ti, Sixsmithi, že víc než jen pár nejlepších nápadů v ní je ode mne. Tajemník se podle všeho bude muset smířit s tím, že se vzdá spoluautorství, jenomže držet pusu není nic snadného. To nejlepší ale teprve přijde – Augustowski chce skladbu premiérově uvést pod vlastní taktovkou ode dneška za tři týdny na Krakovském festivalu!

Včera jsem vstával už za úsvitu a celý den jsem to přepisoval načisto. Najednou už se mi to nezdálo tak krátké. Málem jsem si upsal ruku, a když zavřu oči, vidím notovou osnovu. Zvládl jsem to ale do večere. Vypili jsme ve čtyřech na oslavu pět lahví vína. Jako dezert se podával nejlepší muškát.

Na Zedelghemu jsem teď velký oblíbenec. Už je to moc dávno, kdy jsem byl populární, a docela se mi to líbí. Jocasta navrhla, abych se z hostinského pokoje přestěhoval do větší, momentálně nepoužívané ložnice ve druhém patře a abych si ji laskavě zařídil čímkoli, co mi kde na Zedelghemu padne do oka. Ayrš nápad podpořil, takže jsem souhlasil. K mému velkému potěšení naše zlá slečinka ztratila *sangfroid* a zavrñela: „Snad abyste ho, mamá, zahrnuli do závěti. Což takhle dát mu polovičku majetku?“

Bez omluvy odešla od stolu. „První dobrý nápad, který ta holka za celých sedmnáct let dostala,“ zaskřehotal Ayrš dostatečně nahlas, aby to slyšela. „Frobisher si aspoň vydělá na živobytí!“

Mí hostitelé nechtěli ani slyšet, že bych se omlouval, a prohlásili, že to Eva by se měla omluvit a že by se už konečně měla zbavit svého předkoperníkovského vidění vesmíru otáčejícího se kolem ní. Jaká to hudba pro mé uši. A ještě něco: Eva má se svými dvaceti spolužačkami co nevidět na pár měsíců odjet do Švýcarska na výměnné studium. Ještě větší potěšení! Bude to, jako když člověku vypadne zkažený zub. Mám teď pokoj tak velký, že by se v něm dala hrát čtyřhra v badminto-

nu. Spím v posteli s nebesy, odkud jsem musel vytrást úrodučku molů za poslední rok, letitá omítka se olupuje ze stěn jako dračí šupiny, ale připadá mi to svým způsobem půvabné; indigově modrá kouzelná koule; ořechem vykládaná skříň; šest křesílek a psací stůl z dřeva smokvoně, u něhož píšu tenhle dopis. Zimolez jako krajka protkává přebytek světla. Z jižního okna mám výhled na zašedlé umně tvarované keře. Na západě se na louce pasou krávy a vzadu za lesíkem se tyčí kostelní věž. Její zvony mi slouží jako hodiny. (Zedelghem se ve skutečnosti pyšní celou spoustou starobylých hodin, jejichž vyzvánění se ozývá tu příliš brzy, tu se zpožděním, jsou to takové miniaturní Bruggy.) Suma sumárum, o stupínek či dva impozantnější než naše komnaty ve Whyman's Lane a o stupínek či dva méně vznešené než Savoy nebo Imperial, avšak prostorné a bezpečné. Alespoň do doby, než se dopustím nějaké netaktnosti nebo provedu nějakou nepředloženost.

Čímž se dostávám k madam Jocastě Crommelynckové. Ať mě čert vezme, Sixsmithi, jestli se mnou ta ženská nezačala malinko flirtovat. Dvojnáčnost jejích slov, pohledů a náhodných doteků je příliš dokonalá, než aby to byla pouhá náhoda. Schválně, co si o tom myslíš. Včera odpoledne jsem u sebe v pokoji studoval Balakirevovy juvenilie, když zaklepala. Byla oblečená do jezdeckého sáčka a měla vyčesané a sepnuté vlasy, takže odhalovaly docela svůdnou šíji. „Manžel by vám chtěl dát dárek,“ řekla a vstoupila, když jsem jí pokynul. „Tady je. Při příležitosti dokončení *Todtenvogela*. Víte, Roberte,“ jazykem se pomazlila s poslední slabikou mého jména, „Vyvyan je moc šťastný, že zase pracuje. Takhle svěží nebyl už několik let. A tohle je toho dokladem. Oblečte si to.“ Podala mi nádhernou vestu, hedvábnou záležitost v tureckém stylu s tak pozoruhodným vzorem, že něco takového nemůže nikdy vyjít z módy. „Koupila jsem ji na svatební cestě v Káhiře, když mi bylo tolik co teď vám. Už ji nebude nosit.“

Řekl jsem, že se cítím polichocen, že ale nejspíš nebudu moci přimout oděv, který má pro ně pro oba takovou cenu. „Přesně z tohoto důvodu bychom rádi, abyste ji nosil. Jsou do ní vetkány naše vzpomínky. Oblečte si ji.“ Udělal jsem, jak žádala, a ona pak vestu hladila předstírajíc, že z ní odstraňuje chomáčky prachu. „Pojďte k zrcadlu!“ Šel jsem. Ta žena stála těsně za mnou. „Příliš krásné pro moly, co říkáte?“ Souhlasil jsem. Trochu záhadně se usmívala. Kdybychom se nacházeli v jednom

z Emilyiných dýchavičných románů, ruce svůdkyně by už svíraly hrdinův trup, jenomže Jocasta je obezřetnější spekulantka. „Máte úplně stejnou postavu, jakou míval Vyvyan ve vašem věku. Není to zvláštní?“ Znovu jsem přitakal. Prsty mi uvolnila pramen vlasů, který se zachytil ve vestě.

Nedal jsem najevo odmítnutí, ale ani jsem ji nijak nepovzbuzoval. Tyhle věci se nemají uspěchat. Paní Crommelyncková bez dalšího slova odešla.

Při obědě nám Hendrick oznámil, že byl vyloupen dům doktora Egreta v Neerbeke. Nikdo nebyl naštěstí zraněn, policie ale vyzývá, aby si lidé dali pozor na cikány a všelijaké násilníky. Domy se mají na noc zamykat. Jocasta se zachvěla a řekla, že má štěstí, protože jsem na Zedelghemu já a mohu ji chránit. Připustil jsem, že jsem si na Etonu vedl při boxu docela obstojně, zapochyboval jsem ale, zda by se mi podařilo zahnat bandu surovců. Mohl bych třeba držet ručník Henrickovi, až jim bude dávat pořádnou nakládačku. Ayrs to nechal bez připomínek, onoho večera ale z ubrousku vybalil luger. Jocasta se zlobila, že u večere ukazuje pistoli, Ayrs si toho ale nevšímal. „Při návratu z Gothenburgu jsem tuhle potvoru i s náboji našel schovanou pod podlahou v hlavní ložnici,“ vysvětloval. „Ten pruský kapitán buď odsud hodně pospíchal, nebo přišel o život. Uložil ji tam možná jako pojistku proti povstalcům nebo nežádoucím živlům. Mám ji u postele ze stejného důvodu.“

Zeptal jsem se, jestli by mi ji mohl půjčit, protože jsem doposud v ruce držel pouze lovecké zbraně. „Beze všeho,“ odpověděl a podal mi ji. Zjezily se mi všechny chlupy. Tak tenhle spořádaný železný chlapík už nejméně jednou zabil, na to bych vsadil celé své dědictví, pokud na mne ještě nějaké čeká. „Tak to vidíte,“ Ayrsův smích zazněl jako zaskřehotání, „jsem už možná starý, slepý mrzák, ale ještě pořád mi zbylo pár zubů a těmi mohu kousnout. Slepec se zbraní, který nemá co ztratit. Jen si představte ten *binec*, jaký bych mohl nadělat!“ Těžko říct, zda jsem si hrozbu v jeho hlase pouze nedomyslel.

Skvělé zprávy od Jansche, ne abys mu to ale říkal. Ty tři označené svazky ti pošlu z Brugg, až se tam příště dostanu – pošt mistr tady v Neerbeke je zvědavec a není mu co věřit. Udělej obvyklá bezpečnostní opatření. Prachy pošli do První belgické, na hlavní pobočku v Brug-

gách – Dhondt luskl prsty a nechal mi tam otevřít účet. Jsem si jist, že mají na seznamu jen jednoho Roberta Frobishera.

A nakonec nejlepší zpráva ze všech: začal jsem znovu sám komponovat.

Tvůj
R. F.

* * *

Zámek Zedelghem
16. VIII. 1931

Sixsmithi,

léto ukázalo svou erotickou tvář. Ayrsova žena a já jsme milenci. Ne-děs se! Pouze v tělesném smyslu. Jednoho večera minulý týden za mnou přišla do pokoje, zamkla za sebou a svlékla se, aniž mezi námi padlo jediné slovo. Nechci se chlubit, ale její návštěva mne nepřekvapila. Ve skutečnosti jsem pro ni nechal trochu pootevřeno. Měl by sis dopřát radost z milování v naprostém tichu, Sixsmithi. Opravdu. Stačí držet zobák a všechny ty nesmyslné řečičky se přetaví v dokonalou blaženost.

Jakmile odemkneš ženské tělo, otevře se ti i schránka s jejími důvěrnostmi. (Někdy bys je měl sám okusit, myslím ženy.) Že by to nějak souviselo s jejich beznadějností při kartách? Po aktu raději jen tak klidně ležím, ale Jocasta začala z náhlého popudu mluvit, jako by chtěla naše velké černé tajemství pohřbít pod hromádkou menších a méně temných. Tak jsem se dozvěděl, že si Ayrse uhnil syfilidu v nějakém kodaňském bordelu v roce 1915 při delším odloučení a od té doby svou ženu nepotěšil. Po Evině porodu doktor Jocastě řekl, že už další dítě nikdy nepočne. Při svých náhodných milostných pletkách je hodně vybíravá, o svém právu na ně ale nemá pochyb. Tvrdila, že Ayrse stále miluje. Něco jsem na to pochybovačně zamrmal. Že láska miluje věrnost, je podle ní mýtus utkaný z mužské nejistoty.

Mluvila také o Evě. Trápí ji, že se své dceři celou dobu snažila vštěpovat smysl pro slušnost, takže se nikdy pořádně nespřátelily, a teď to dokonce vypadá, že se kobyłka splašila. Ty triviální tragédie jsem proklímal, budu si ale muset dát větší pozor na Dány a hlavně na dánské bordely.

J. si chtěla dát repete, jako by se mi hodlala dát úplně celá. Neměl jsem nic proti. Díky jízdě na koni má tělo pružnější, než by člověk u zralé ženy čekal, a umí to líp než mnohá desetišilinková klisnička, kterou jsem kdy sedlal. Budí podezření, že se u jejího žlabu nakrmila pěkná řádka mladých hřebečků. Právě když jsem si naposledy zdříml, prohlásila: „Jednou strávil na Zedelghemu týden Debussy, ještě před válkou. Jestli se nemýlím, tak spal právě v téhle posteli.“ Mollový názvuk v jejím hlase mi napověděl, že tu byla s ním. Nic nemožného. Slyšel jsem o Claudovi, že se otočil za každou sukní, a navíc to byl přece Francouz.

Když ráno zaklepala Lucille s vodou na holení, byl jsem sám. Musím s radostí poznamenat, že Jocastino chování při snídani bylo stejně nenucené jako to moje. Dokonce na mne byla maličko jízlivá, když jsem na prostírání ukápl trochu džemu, a od V. A. si vysloužila pokárání: „Nebud' tak nedůtklivá, Jocasto! Tvoje ručičky to čistit nebudou.“ Nevěra je zrádný duet, Sixsmithi – stejně jako v kontraktním bridži se vystříhej spoluhráče, který je nešikovnější než ty, nebo špatně dopadneš.

Pocit viny? Žádný. Radost z nasazení parohů? Snad ani ne. A jestli, tak spíš zlost na Ayrse. Druhý den přišli na večeři Dhondtovi a paní D. si vyžádala trochu klavírní hudby, prý pro lepší zažívání. Zahrál jsem *Andělskou hrmu*, tu skladbu, kterou jsem napsal na naší předminulé dovolené na Scillách, ačkoli jsem tentokráte své autorství popřel a tvrdil jsem, že to složil jeden můj známý. Předělal jsem ji. Je teď lepší, plynulější a křehčí než ony šumivé schubertovské napodobeniny, které ze sebe V. A. chrлил, když mu bylo něco přes dvacet. Jocastě a Dhondtovým se to tak líbilo, že jsem to musel zopakovat. Měl jsem za sebou teprve šest taktů, když V. A. přišel s nevídaným odsudkem: „Vašemu známému bych doporučil, aby se nejprve důkladně obeznámil s klasiky, než začne dovádět s modernisty.“ Zní to jako docela neškodná rada, co? Jenomže on to svoje „známému“ pronesl v přesném pultónu, z něhož jsem poznal, že mu je totožnost mého známého úplně jasná. Možná použil stejnou lest v Oslu na Griega. „Bez důkladného zvládnutí kontrapunktu a harmonie z toho mládence nikdy nic pořádného nebude, leda podomní obchodník s nesmyslnými opičárničkami. Vyřídte to svému známému ode mne.“ Tiše jsem zuřil. V. A. požádal J., aby pustila desku s jeho vlastním dechovým kvintetem *Scirocco*. A ona toho starého jedovatého tyrana poslechla. Utěšoval jsem se tím, že jsem si představoval její tělo pod letními krepdešinovými šaty i to, jak dychtivě mi

vklouzlo do postele. Tak dobrá, trochu se popasu očima na paroží svého zaměstnavatele. Jen mu to prospěje. I starý nemocný ješita je pořád jenom ješita.

Po představení v Krakově poslal Augustowski záhadný telegram. Přeloženo z francouzštiny: PO PRVNIM TODTENVOGELOVI ZMATEK STOP DRUHE PROVEDENI PESTNI ZAPAS STOP PO TRETIM OVA-CE STOP PO CTVRTEM SE UZ O NICEM JINEM NEMLUVI. Nevěděli jsme, co si o tom máme myslet, dokud vzápětí nedorazily výstřižky z novin s Augustowského překladem na zadní straně programu. Z našeho *Todtenvogela* se stala *cause célèbre*! Pokud jsme to dobře pochopili, vyložili si kritici rozpad wagneriánských témat jako frontální útok na Německou republiku. Skupina nacionalistů nutila pomocí fyzické síly organizátory festivalu k pátému provedení. Divadlo s radostí vyhovělo. Německý velvyslanec podal oficiální stížnost, takže šesté provedení bylo vyprodáno během čtyřiaadvaceti hodin. Ayrsovy akcie tak všude nebývale stouply, samozřejmě až na Německo, kde mu spílají do židovských démonů. Ozvaly se všechny významné evropské noviny a žádají o interview. Mám to potěšení rozesílat zdvořilá, leč neoblomná *pro forma* odmítnutí. „Komponuji a nemám čas,“ mumlá Ayrš. „Jestli se chtějí dozvědět, jak to myslím, měli by si poslechnout tu mou zpropadenou hudbu.“ Zájem mu ale prospívá. Dokonce i paní Willemsová připustila, že mistr od mého příjezdu ožil.

Na Evině frontě pokračují nepřátelské akce. Je až znepokojivé, jak vyčenichala, že mezi otcem a mnou je cosi shnilého. Začala se veřejně podívat jak to, že mi nikdy nepíše nikdo z příbuzných, a proč jsem si nenechal poslat nějaké oblečení. Ptá se, jestli by si s ní některá z mých sester nechtěla dopisovat. Abych získal čas, slíbil jsem, že se jich zeptám, a možná od tebe budu potřebovat další podvrh. Jdou ti skvěle. Ta nevyzpytatelná fúrie je téměř mým ženským Já.

Letos panuje v Belgii horké léto. Louky žloutnou, zahradník se bojí požárů, hospodáři se obávají o úrodu, ukaž mi ale spokojeného hospodáře a já ti předvedu duševně zdravého dirigenta. Tuhle obálku teď zalépím a vyrazím přes les za jezerem na obecní poštu. Nemá cenu tady nechávat tyhle stránky ležet a čekat, až je najde jedna sedmnáctiletá čmuchalka.

A ještě jedna důležitá věc. Jistě, sejdu se s Otto Janschem v Bruggách a předám mu ty iluminované rukopisy osobně, musíš to s ním ale nej-

prve všechno dohodnout. Nechci, aby Jansch zjistil, čím pohostinnosti si právě užívám. Jansch je stejně jako všichni obchodníci jen slizký nenažraný chamtivec. Akorát že o něm to platí o trochu víc. Neváhal by s vydíráním, jen kdyby tak srazil cenu – nebo se bez ceny vůbec obešel. Pověz mu, že čekám pěkně šustivé bankovky na dřevo, žádné ty jeho podivné úvěrové smlouvy. Hned potom ti pošlu poštovní poukázku na částku, kterou jsi mi zapůjčil. Takhle tě aspoň nebude moci nikdo obviňovat, kdyby náhodou došlo na nějakou lumpárnu. Já už jsem beztak v nemilosti a přijít o dobrou pověst nemohu, ani kdyby se něco proválilo. Tohle Janschovi klidně řekni.

Tvůj
R. F.

* * *

Zámek Zedelghem
večer dne 16. VIII. 1931

Sixsmithi,
ten suchopárný dopis od otceva „právního zástupce“, který jsi mi poslal, to bylo kárové eso. Bravo. Přečetl jsem ho při snídani nahlas – vzbudil pouze pomíjivý zájem. Poštovní razítko ze Saffron Walden tomu dodalo mistrovský nádech. Opravdu ses vyhrabal z laboratoře do slunného essexského odpoledne, jen abys to sám podal? Ayrse pozval našeho „pana Cummingse“, aby mne navštívil na Zedelghemu, psal jsi ale, že jsi na tom s časem dost špatně, takže paní Crommelyncková řekla Hendrickovi, aby mne odvezl do města. Mám to podepsat tam. Ayrse bručel něco o tom, že tak ztratí celý den práce, jenomže on je stejně nejspokojenější, když si může postěžovat.

Hendrick a já jsme se dnešního oroseného rána vydali stejnou silnicí, po níž jsem šlapal na bicyklu z Brugg. Už od té doby utekla polovina léta. Měl jsem na sobě tu apartní Ayrsovu vestičku – velká část jeho garderoby se teď stěhuje ke mně, těch pár kousků, které jsem zachránil ze spárů Imperialu, už začíná být dost obnošených. Enfieldku jsme přivázali provazem k zadnímu nárazníku, takže jsem mohl dodržet slib a vrátit ji tomu laskavému četníkovi. Náš v pergamenu vázaný lup jsem zakamufloval jako notový papír – na Zedelghemu všichni vědí, že se bez něho nikam nehnu – a před náhodnými pohledy jsem ho schoval do

umolousané kabely, kterou jsem si tu přivlastnil. Hendrick měl u auta staženou střechu, takže na nějakou konverzaci trochu moc foukalo. Je to nemluva, jak se k jeho postavení hodí. Zvláštní, ale od chvíle, kdy jsem začal obhospodařovat paní Crommelynckovou, cítím větší nervozitu před manžellovým komorníkem než před manželem. (Jocasta mi i nadále věnuje svou přízeň každou třetí nebo čtvrtou noc, nikdy ale když je doma Eva, což je od ní velice moudré. Člověk koneckonců nesmí sníst všechna cukrátky najednou.) Můj neklid pramení z obavy, že o tom Hendrick ví. My nad čeledníkem si moc rádi gratulujeme k tomu, jak nám to zapaluje, jenomže před těmi, kteří převlékají prostěradla, stejně nic neутajíme. Moc si z toho nedělám. Člověk nesmí na služebnictvo klást přílišné nároky a Hendrick je natolik chytrý, aby vsadil spíš na nestydatou paní, která má před sebou ještě dlouhá léta života, než na invalidního pána s vyhlídkami jako Ayrse. Hendrick je skutečně podivín. Těžko odhadnout, co má za lubem. Byl by z něho skvělý krupiéř.

Vysadil mne před Cechovním domem, odvázel kolo a vydal se po pochůzkách a také vykonat zdvořilostní návštěvu u pratety, jak mi řekl. Projížděl jsem na svých dvou kolech zástupy výletníků, školáků a měšťanů a ztratil jsem se při tom jen párkrát. Na policejní stanici kolem mě hubbymilovný inspektor ztropil spoustu povyku a nechal poslat pro kávu a zákusky. Měl radost, že to s mým zaměstnáním u Ayrse tak dobře dopadlo. Než jsem se odtamtud dostal, bylo deset, čas schůzky. Nijak jsem nespěchal. K dobrým mravům patří nechat obchodníky maličko čekat.

Jansch se opíral o bar v Le Royal a pozdravil mne slovy: „Aha, jakože jsem živ a ještě dýchám, náš neviditelný se na všeobecné přání vrací!“ Přisahám, Sixsmithi, že pokaždé, když o něj zavadím zrakem, vypadá tenhle starý bradavičnatý vydřiduch ještě odpudivěji. Že by jeho kouzelný portrét, který má ulitý na půdě, zase za ten rok zkrásněl? Nedomážu pochopit, proč měl takovou radost, že mě zase vidí. Rozhlédl jsem se po hotelové hale po případných věřitelích, kterým mohl dát hlášku – jeden podmračený pohled a vzal bych nohy na ramena. Jansch mi četl myšlenky. „Stále tak podezřívavý, Roberto? Přece bych nedělal problémy nezvedené slípce, která snáší taková pěkně iluminovaná vejce. Takže, jaký jed si dáte?“ zeptal se a ukázal na bar.

Odpověděl jsem, že mi stačí být s ním v jedné budově, to že člověka otráví až dost, a proto že bych radši přešel rovnou k věci. Zachechtal

se, poplácal mne po rameni a odvedl nahoru do pokoje, který si pro tuto obchodní příležitost rezervoval. Nikdo za námi nešel, jenomže to nic nezaručuje. Přál jsem si, abych si byl nechal domluvit poněkud veřejnější randevous, aby mi hrdlořezové Tama Brewera nemohli přehodit přes hlavu pytel, nacpat mě do kufru auta a odvézt zpátky do Londýna. Vytáhl jsem knihy z brašny a on vyndal z kapsy saka svůj *pince-nez* a nasadil si ho na nos. Začal je zkoumat u stolu poblíž okna. Pokusil se jít s cenou dolů a tvrdil, že stav těch svazků je spíš „ucházející“ než „dobrý“. Úplně klidně jsem knihy znovu zabalil, zastrčil jsem je do brašny a nechal jsem se tím smradlavým židákem honit po chodbě tak dlouho, než uznal, že jsou skutečně „dobré“. Musel mě přemlouvat, abych se s ním vrátil do pokoje, kde jsme pomaloučku přepočítávali bankovky, dokud nebyla beze zbytku vyplacena dohodnutá cena. Když byl obchod uzavřen, povzdychl si, že jsem ho ožebračil, usmál se tím svým způsobem a položil mi chlupatou pracku na koleno. Řekl jsem, že jsem sem přišel prodat knihy. Zeptal se, proč by měl obchod předem vylučovat potěšení. Mládenec v zahraničí by jistě věděl co s malým kapesným.

Když jsem o hodinu později odcházel, Jansch spal a jeho peněženka zela prázdnotou. Namířil jsem si to přes náměstí rovnou do banky a nechal se obsloužit přímo tajemníkem ředitele. Sladké ptáče solventnosti. Jak rád říkával starý pán: „Vlastní pot je nejlepší odměnou!“ (Ne že by se on sám kdy ve svém výnosném zaměstnání dvakrát zapotil.) Další zastávkou byl Flagstadův obchod s hudebninami, kde jsem si koupil balík notového papíru, který kvůli ostražitým očím nahradil chybějící náklad v brašně. Když jsem vycházel ven, zahlédl jsem u ševce za výlohou olivově hnědé psí dečky. Vešel jsem a koupil je. U trafikanta jsem uviděl šagrénové cigaretové pouzdro. Koupil jsem ho.

Zbývalo nějak zabít dvě hodiny. Dal jsem si v kavárně pivo, pak další a ještě jedno a vykouřil jsem celý balíček výborných francouzských cigaret. Janschovy peníze nejsou žádný ohromný poklad, Bůh ale ví, že jsem z nich ten pocit měl. Pak jsem zašel do kostela v jedné postranní uličce (vyhnul jsem se místům navštěvovaným turisty, abych snad nenarazil na zklamané obchodníky se vzácnými tisky). Svíce, stíny, zkormoucení mučedníci, vůně kadidla. V kostele jsem nebyl od toho rána, kdy mě starý pán vyrazil z domu. Dveře neustále bouchaly. Vcházely šlachovité babizny, zapalovaly svíčky a odcházely. Visací zámek